Пролетары! Ўсіх краін, злучайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

ОРГАН ЦК І МЕНСКАГА АБКОМА КП(б)Б

№ 214 (6190) | 15 верасня 1938 г., чацвер | ЦАНА 10 КАП.

Гісторыя Ўсесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў). Кароткі курс. Пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б). Адобран ЦК ВКП(б). 1938 год. Раздзел II. Утварэнне Расійскай соцыял-дэмакратычнай рабочай партыі. Паяўленне ўнутры партыі фракцыі большэвікоў і меншавікоў.

СЁННЯ Ў НУМАРЫ:

VII Пленум ВЦСПС. Аб праекце тыповага статута прафесіянальнага саюза.
Прызыў у РСЧА і Ваенна-Марскі Флот.
Міхась Калачынскі. — Праводзіны.
«Хачу быць чырвоным мараком».
ПАРТЫЙНАЕ ЖЫЦЦЕ.
Большэвікі Менска вывучаюць Кароткі курс гісторыі ВКП(б).
Вучоба маладых комуністаў.
Небывалая актыўнасць і арганізаванасць.
АРТЫКУЛЫ:
К. П. Власенкаў. — Датэрмінова ап лоцім падпіску на пазыку «Трэцяй пяцігодкі».
Т. Хадкевіч. — «Прафесар Мамлок».
ЗА РУБЯЖОМ
Становішча ў Чэхаславакіі.
Генлейнаўскія путчысты правацыруюць грамадзянскую вайну.
Заява Годжы.
Масавыя антыфашысцкія дэманстрацыі.
На франтах у Іспаніі.
Затрыманне іспанскімі фашыстамі парахода «Ташкент».
На пленуме Лігі нацый.

СВОЕЧАСОВА І ВЫСОКАЯКАСНА ПРАВЕСЦІ ЗЯБЛІВАЕ ВОРЫВА

З вялікай радасцю і ўздымам калгаснае сялянства паспяхова набліжаецца да завяршэння сельскагаспадарчага года. Ужо зараз з упэўненасцю можна канстатаваць, што, не гледзячы на не зусім спрыяльныя кліматычныя ўмовы гэтага года, ураджай атрыман высокі, працадзень будзе важкі, жыццё калгаснікаў стане яшчэ больш заможным і радасным, краіна соцыялізма — больш багатай і магутнай.

За гэты год соцыялістычнае земляробства паднялося на яшчэ адну новую, небывала высокую ступень большэвіцкай арганізаванасці і агратэхнічнай культуры. Высокі ўраджай заваяван толькі таму, што ў калгасным ладзе закладзены невычарпальныя крыніцы для безупыннага гіганцкага росту прадукцыйнасці соцыялістычнага земляробства, што калгасным будаўніцтвам штодзённа кіруе вялікая партыя Леніна—Сталіна і Совецкі Урад. У барацьбе за высокі ўраджай, натхнёныя гарачай сталінскай любоўю і клопатамі, сотні тысяч калгаснікаў, трактарыстаў, камбайнераў, ільнацерабільшчыкаў і прадстаўнікоў многіх іншых новых прафесій у вёсцы правільна і разумна спалучылі навуку і свой багаты вопыт за стаханаўскімі метадамі працы.

Падлічваючы зараз багатыя плады сваёй сумленнай працы, калгаснае сялянства павінна клапаціцца, каб і ў будучым годзе заваяваць яшчэ больш высокі сталінскі ўраджай. Канец сельскагаспадарчага года ў калгасах звязан з правядзеннем складанейшага комплекса асенніх работ — заканчваецца сяўба азімых, распачынаецца копка бульбы, апрацоўка ільнатрасты, ідзе пад'ём зябліва. Умець своечасова і добраякасна правесці гэтыя работы—задача нялёгкая. Ад кіраўнікоў калгасаў, МТС, соўгасаў, зямельных органаў патрабуецца правільнае, гібкае, аператыўнае кіраўніцтва па расстаноўцы людзей, па максімальнаму скарыстанню багатай сельскагаспадарчай тэхнікі.

Але далёка не ўсюды добра спалучаюцца гэтыя важнейшыя работы. У радзе месц не адчуваецца яшчэ сапраўднай барацьбы за высокі сталінскі ўраджай будучага, 1939 года. Пры нездавальняючым ходзе сяўбы азімых па рэспубліцы недапушчальна зрываецца зяблівае ворыва. З 1.200 тыс. гектараў, якія павінны быць падняты ў калгасах на зябліва, на 10 верасня паднята толькі 123.017 гектараў—10,2 проц. выканання плана.

Ці варта даказваць, што своечасова праведзенае, на поўную глыбіню і без агрэхаў, пры ўнясенні арганічных і мінеральных угнаенняў зяблівае ворыва намнога павышае ўраджайнасць соцыялістычных палёў! Гэта сотні разоў даказана на вопыце перадавых калгасаў, у гэтым добра пераканаліся мільённыя масы калгаснікаў. Зяблівае ворыва з'яўляецца магутнейшым сродкам у павышэнні ўраджайнасці. Дастаткова напомніць, што рэкордныя ўраджаі ільну, бульбы і збожжавых культур дасягаюцца ў тых калгасах, дзе з года ў год вясенняя сяўба праводзіцца толькі па зябліву.

Зяблівае ворыва дапамагае захаванню ў глебе вільгаці ад асенне-зімовых ападкаў і садзейнічае накапленню спажыўных матэрый у найбольш даступнай для раслін форме. Зяблівае ворыва—гэта радыкальны прыём барацьбы з такім злаякасным пустазеллем, як асот, пырнік і іншыя. Нарэшце, зяблівае ворыва мае і вялікае арганізацыйна-гаспадарчае значэнне. Яно дазваляе калгасам і соўгасам значную долю перадпасеўных работ перанесці з вясны на восень.

Асабліва вялікую ролю набывае зяблівае ворыва ва ўмовах Совецкай Беларусі, дзе пасевы ільну займаюць вялікія плошчы. У барацьбе за перадавое ільнаводства, а разам з гэтым за павышэнне даходаў калгасаў,—зяблівае ворыва з'яўляецца важнейшым мерапрыемствам у павышэнні ўраджайнасці ільнавалакна і ільнасемя.

У пастанове Совета Народных Камісараў СССР—аб мерапрыемствах па ўздыму ўраджайнасці і паляпшэнню якасці валакна і насення ільну-даўгунцу—ясна сказана: «пачынаючы з 1939 года, забараніць пасеў ільну па веснавому ворыву, прапанаваўшы старшыням калгасаў, дырэктарам МТС і зямельным органам забяспечыць штогодні своечасовы ўздым зябліва плугамі з прадплужнікамі пад усю плошчу пасеву ільну».

Недапушчальна нізкія тэмпы зяблівага ворыва сведчаць, што ў радзе месц кіраўнікі раёнаў, МТС, работнікі зямельных органаў і старшыні калгасаў забыліся аб гэтай важнейшай пастанове ўрада. Раёны Віцебскай вобласці ў асноўным з'яўляюцца ільнаводчымі раёнамі, але тут самы ніжэйшы па рэспубліцы процант выканання плана па пад'ёму зябліва—4,4. Упушчэнне ранніх, найлепшых агратэхнічных тэрмінаў у пад'ёме зябліва—недапушчальна. Іменна ў гэтым сказваецца адсутнасць у радзе месц сапраўднай барацьбы за яшчэ больш высокі ўраджай будучага года, за заваяванне калгасамі ганаровага права ўдзелу на Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы.

Спасылаючыся на сухое лета, у радзе месц імкнуцца пад'ём зябліва перанесці на больш позні час. З такімі шкоднымі тэндэнцыямі трэба пакончыць неадкладна. Нельга дапускаць і таго, што па тых-жа самых прычынах у многіх МТС знімаюць з плугоў прадплужнікі, якія нібы затрудняюць і пагоршваюць правядзенне ворыва. Як правіла, зяблівае ворыва павінна праводзіцца толькі плугамі з прадплужнікамі.

У многіх МТС замест пераключэння ўсяго трактарнага парка на двухзменную работу з карыснай загрузкай кожнага трактара не менш 20 гадзін у суткі—зусім спыняюць работу трактараў. Так, дырэктар Церахоўскай МТС тав. Жылкін замест пераключэння трактараў на завяршэнне сяўбы азімых, якая ў раёне ганебна зацягваецца, па невядомых прычынах паставіў амаль палавіну трактарнага парка на рамонт. Не скарыстоўваюцца на зябліве і трактары Чэрыкаўскай МТС (дырэктар тав. Батура). Па плану тут трэба было падняць пад зябліва 6.300 гектараў, а паднята толькі каля 300. Недапушчальна адстае з пад'ёмам зябліва Крупскі раён—4,2 проц. выканання плана, Халопеніцкі—3,6 проц. і многія іншыя. Трактарны парк МТС гэтых раёнаў з-за дрэннага тэхнічнага догляду больш прастойвае, чым працуе.

У зрыве зяблівага ворыва зацікаўлены ворагі народа. Гэта яны, трацкісцка-бухарынскія і нацыянал-фашысцкія бандыты, усямерна зрывалі зяблівае ворыва, тым самым наносілі калгасам велізарныя страты ва ўраджайнасці, павялічвалі напружанасць веснавых работ. Час памятаць ужо, што сяўба па веснавому ворыву—гэта перажытак мінулага, які супярэчыць асновам совецкай агратэхнікі.

Паспяхова праводзячы пад'ём зябліва ў найлепшыя агратэхнічныя тэрміны, не трэба забываць і аб такім немалаважным мерапрыемстве, як унясенне ў глебу адначасова з ворывам арганічных і мінеральных угнаенняў.

Разгортваючы перадкастрычніцкае спаборніцтва ў калгасах, соўгасах і МТС, разам з хутчэйшым завяршэннем сяўбы азімых і выкананнем іншых немалаважных асенніх работ, своечасова і добраякасна правядзем зяблівае ворыва. Гэта з'явіцца новым буйнейшым укладам у справу барацьбы за высокі сталінскі ўраджай будучага года, за рост заможнасці калгасаў і калгаснікаў, за рост багацця і магутнасці нашай соцыялістычнай бацькаўшчыны.

СТАНОВІШЧА Ў ЧЭХАСЛАВАКІІ

ПРАГА, 14 верасня. (БЕЛТА). Дзякуючы рашучым мерапрыемствам урада — абвяшчэнню на надзвычайным становішчы 10 акруг Судэцкай вобласці (позна вечарам гэта становішча было пашырана на акругі Красліца і Тахаў), праведзеным у галоўных ачагах генлейнаўскага путча арыштам і т. п., — ноч з 13 на 14 верасня прайшла параўнаўча спакойна. Ніякіх новых сур'ёзных сутычак не адбылося. Толькі адзін пасёлак паблізу горада Красліца, на граніцы з Германіяй, знаходзіцца ў руках генлейнаўцаў. 13 верасня раніцай большасць жыхароў пасёлка — генлейнаўцы — атрымала з Германіі вялікі транспарт зброі. Жандармерыя акружыла пасёлак, прад'явіўшы генлейнаўцам ультыматум аб здачы. Тэрмін ультыматума канчаецца сёння ў 12 гадзін.

Генлейн афіцыяльна заявіў аб разрыве ўсякіх перагавораў з урадам і аслабаніў дэлегацыю, якая ўсё лета вяла перагаворы з главой урада Годжам, ад далейшага выканання яе функцый. З сёнешняга дня ў Празе перасталі выходзіць усе выданні кіраўніцтва генлейнаўцаў — газета «Цэйт», бюлетэнь «Судэтэн дэйчэ прэсэбрыфе», журнал «Рундшау».

Урад прыступіў да рэалізацыі прынятага ўчора рашэння аб «асобых судах», якім аддаюцца ўдзельнікі антыдзяржаўных выступленняў. З сёнешняга дня суды пачынаюць функцыянаваць.

Цэнтральны Камітэт комуністычнай партыі Чэхаславакіі звярнуўся з адозваю да рабочых і працоўных Судэцкай вобласці, заклікаючы іх падтрымаць мерапрыемствы ўрада і захоўваць парадак. Адначасова ЦК заклікае судэта-нямецкае насельніцтва да адпору правакатарам новай сусветнай вайны і да барацьбы за захаванне міру.

ГЕНЛЕЙНАЎСКІЯ ПУТЧЫСТЫ ПРАВАЦЫРУЮЦЬ ГРАМАДЗЯНСКУЮ ВАЙНУ

ПРАГА, 14 верасня. (БЕЛТА). Паводле апошніх вестак з Судэцкай вобласці, жандармерыі і вайсковым часцям удалася поўнасцю аднавіць парадак усюды, за выключэннем двух гарадоў — Швадэрбах і Габерсбрык (Заходняя Чэхія). У горадзе Швадэрбаху, які ляжыць непасрэдна на граніцы з Саксоніяй, генлейнаўскія ўзброеныя банды захвацілі ў свае рукі жандарскае ўпраўленне, пошту, тэлеграф і іншыя ўстановы, вывесілі на будынку муніцыпалітэта фашысцкі сцяг са свастыкай і аб'явілі «аўтаномію». Горад з учарашняга дня асаджан рэгулярнымі войскамі пад камандаваннем генерала Фішэра.

Аналагічная абстаноўка стварылася ў горадзе Габерсбрыку. Там пры захваце горада генлейнаўцамі забіты 4 жандары, меўшыя распараджэнне не прымяняць зброі супроць путчыстаў.

Каб пазбегнуць кровепраліцця і магчымага, асабліва ў Швадэрбаху, парушэння германскай граніцы (што неадкладна было-б выкарыстана Германіяй для правацыравання ваеннай сутычкі) камандаванне часцей, якія асаджаюць абодва пункты, прад'явіла мяцежнікам ультыматум аб здачы да 12 гадзін бягучага дня. У выпадку невыканання ультыматума вайсковыя часці прыступяць да падаўлення мяцежа.

ЗАЯВА ГОДЖЫ

ПРАГА, 14 верасня. (БЕЛТА). Глава чэхаславацкага ўрада Годжа заявіў па тэлефону намесніку старшыні генлейнаўскай партыі Франку, што кабінет міністраў згодзен пачаць перагаворы аб адмене надзвычайнага становішча ў акругах Судэцкай вобласці ў тым выпадку, калі генлейнаўская партыя, папершае, гарантуе, што больш не паўторацца сутычкі і інцыдэнты, меўшыя месца мінулай ноччу і сёння раніцой, і, па-другое, калі генлейнаўская партыя згодзіцца ўдаліць з тэрыторыі вобласці «парушальнікаў парадку».

Франк заявіў, што не можа даць адказу на ўмовы ўрада, бо Кундт, які вядзе ад імя генлейнаўцаў перагаворы з урадам, выехаў у Прагу, маючы паўнамоцтвы ад Генлейна, якія ён і прад'явіць ураду. Урад рашыў чакаць да 2 гадзін ночы (па маскоўскаму часу — да 4 гадзін) і выслухаць Кундта, калі ён з'явіцца. Астатнія патрабаванні генлейнаўскага ўльтыматума ўрадам катэгарычна адхіляюцца.

МАСАВЫЯ АНТЫФАШЫСЦКІЯ ДЭМАНСТРАЦЫІ

ПРАГА, 13 верасня. (БЕЛТА). Пражскія газеты публікуюць усё новыя весткі, якія паступаюць з розных канцоў рэспублікі, аб паўсямесна праходзячых шматлюдных мітынгах, сходах і магутных дэманстрацыях, якія з'яўляюцца адказам на наглыя правакацыі генлейнаўцаў і выражэннем цвёрдай волі чэхаславацкага народа непрымірыма змагацца за свабоду і дэмакратыю супроць фашысцкіх гвалтаўнікоў.

Асабліва магутныя дэманстрацыі прайшлі ў пагранічных раёнах. Так, у горадзе Глучыне (Паўночная Маравія) адбылася больш чым 30-тысячная дэманстрацыя, у якой прынялі ўдзел жыхары ўсіх акружаючых сяленняў, войскі мясцовага гарнізона, легіянерскія і сокальскія арганізацыі.

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

УСХОДНІ ФРОНТ

У афіцыяльнай зводцы іспанскага міністэрства абароны ад 12 верасня гаворыцца, што часці мяцежнікаў, падтрыманыя авіяцыяй і інтэнсіўным агнём артылерыі, атакавалі пазіцыі рэспубліканцаў паміж Партыда дэ Фанхунас і вышынёй Гаэта. Цаной цяжкіх страт фашыстам удалося заняць вышыню 441. Ад астатніх пазіцый яны былі адкінуты. Рэспубліканская артылерыя дакладным агнём перашкодзіла ўступіць у дзеянне 20 італьянскім танкам. Тры фашысцкія танкі былі выведзены са строю. Знішчальнікі рэспубліканцаў падвергді вельмі эфектыўнаму кулямётнаму абстрэлу пазіцыі фашыстаў.

ФРОНТ ЛЕВАНТА

Раніцай 12 верасня мяцежнікі зрабілі вылазку супроць пазіцый рэспубліканцаў у сектары Вільямалур. Аднак спробы фашыстаў заняць гэтыя пазіцыі аказаліся дарэмнымі.

ЗАТРЫМАННЕ ІСПАНСКІМІ ФАШЫСТАМІ ПАРАХОДА „ТАШКЕНТ“

ОДЭСА, 13 верасня. (БЕЛТА). На працягу некалькіх дзён Чорнаморскае параходства не атрымлівала ніякіх вестак ад парахода «Ташкент», які адправіўся з Одэсы ў замежны рэйс. У ноч на 12 верасня ад капітана «Ташкента» тав. Горскага атрымана наступная радыёграма:

«4-га верасня ў 13 гадзін за 15 міль ад Траверзы Пантэлерыя ў Міжземным моры параход быў затрыман ваенным судном іспанскіх мяцежнікаў. Пасля праверкі дакументаў, не гледзячы на мой пратэст, судна было канваіравана і 7 верасня ў 10 гадзін раніцы даступлена ў порт Пальму на востраве Маёрка. На борт парахода з'явілася камісія ў саставе бельгійскага, дацкага і грэчаскага консулаў, а таксама мясцовых улад мяцежнікаў. Прыбыўшай камісіі я ўручыў пісьмовы пратэст аб незаконным затрыманні судна.

Знаходзячыся ў фашысцкім палоне, судно зноў падверглася праверцы дакументаў. У 21 гадзіну «Ташкент» быў вызвален і зняўся па назначэнню».

Як паведамілі карэспандэнта ТАСС у Упраўленні Чорнаморскага параходства, судно прадаўжае свой рэйс. «Ташкент» знаходзіцца зараз у Атлантычным акіяне.

НА ПЛЕНУМЕ ЛІГІ НАЦЫЙ

ЖЭНЕВА, 13 верасня. (БЕЛТА). У агульнай дыскусіі па дакладу генеральнага сакратара Лігі нацый сёння выступіў Сандлер (Швецыя). Ён заявіў, што «трэба глядзець фактам у твар» і прызнаць санкцыі супроць агрэсара фактычна неабавязковымі, інакш можа адбыцца новае паслабленне аўтарытэта Лігі, «не гаворачы ўжо аб рыску новых пакіданняў Лігі». Ва ўсякім выпадку пазіцыя шведскага ўрада ў гэтым пытанні, закончыў Сандлер, не залежыць ад прыняцця яго пункту гледжання пленумам Лігі.

Пацін (Галандыя), паўтараючы ўсе довады Сандлера супроць абавязковасці санкцый, пайшоў яшчэ далей. Ён заявіў, што, не гледзячы на яснасць 16 артыкула статута Лігі нацый (аб санкцыях), урад Галандыі адгэтуль сам будзе вырашаць у кожным асобным выпадку ці прапусціць ён праз сваю тэрыторыю войскі членаў Лігі, адпраўленыя супроць агрэсара. Урад, заявіў Пацін, не жадае, каб Галандыя стала полем бітвы. Ён таксама заявіў, што яго ўрад не лічыць сябе абавязаным выконваць патрабаванні статута Лігі аб прымяненні санкцый, ці аб пропуску войск праз сваю тэрыторыю для абароны недатыкальнасці іншых дзяржаў, якія падверглісся нападу агрэсара.

Пасля гэтага пленум перарваў сваё пасяджэнне да 15 верасня. Заўтра адбудуцца пасяджэнні камісій.

VII ПЛЕНУМ ВЦСПС

АБ ПРАЕКЦЕ ТЫПОВАГА СТАТУТА ПРАФЕСІЯНАЛЬНАГА САЮЗА

На ранішнім пасяджэнні VII пленума ВЦСПС 13 верасня з дакладам аб праекце тыповага статута прафесіянальнага саюза выступіў сакратар ВЦСПС тав. П. Г. **Маскатаў**.

13 верасня на вячэрнім пасяджэнні пачаліся спрэчкі па дакладу тав. Маскатава.

У спрэчках выступілі: тт. **Станюк**—старшыня шахткома шахты імя Сталіна (Пракоп'еўск, Кузбас), **Крылоў**—старшыня ЦК саюза рабочых здабычы каляровых металаў, **Ефімаў** — старшыня ЦК саюза рабочых тарфяной прамысловасці, **Пракоф'еў** — старшыня Усесаюзнага міжсекцыйнага бюро інжынераў і тэхнікаў, **Тарасаў**—старшыня ЦК саюза рабочых цэнтральных чыгунак, **Лук'яноўскі**—старшыня ЦК саюза рабочых прадпрыемстваў металічных вырабаў, **Аўсянікава**—сакратар ЦК саюза работнікаў друку, **Агаджанаў**—старшыня ЦК саюза рабочых ваенна-металічнай прамысловасці, **Шапіра**—старшыня ЦК саюза рабочых пажарнай аховы, **Літвінцаў**—старшыня ЦК саюза работнікаў пачатковай і сярэдняй школы РСФСР і **Радзянскі**—старшыня ЦК саюза рабочых буракавых соўгасаў.

14 верасня—праця спрэчак па дакладу аб праекце тыповага статута прафесіянальнага саюза.

***

На ранішнім пасяджэнні пленума 14 верасня прадаўжаліся спрэчкі па дакладу сакратара ВЦСПС тав. П. Г. Маскатава аб праекце тыповага статута прафесіянальнага саюза. Усе выступаўшыя падкрэслівалі велізарнае значэнне тыповага статута прафесіянальнага саюза і падтрымлівалі асноўныя палажэнні даклада.

На ранішнім пасяджэнні выступілі тт. **Міронаў** (старшыня ЦК саюза рабочых транспартнага машынабудаўніцтва), **Патапаў** (старшыня ЦК саюза рабочых судабудаўнічай прамысловасці), **Шыбанаў** (студбюро ВЦСПС), **Навасёлаў** (старшыня ЦК саюза рабочых будаўніцтва лёгкай, лясной і харчовай прамысловасці) і іншыя.

Т. В. ЯКАЎЛЕЎ — намеснік палітрука, удзельнік баёў з японцамі ля возера Хасан.
Рыс. Я. Кашкеля.

ПРЫЗЫЎ У РСЧА І ВАЕННА-МАРСКІ ФЛОТ

ПРАВОДЗІНЫ

Надыходзіць свята. Скрозь агні
іскрацца.
Вушакі пабелены, вымыта падлога.
Свайго дарагога сына-навабранца
Выпраўляе маці ў дальнюю дарогу.

Госці з сёл суседніх у двор уязджаюць,
Адпрагаюць коней вараных, буланых.
Нібы на вяселле, ці дзень ураджаю
Рысакам істужкі ў грывы паўплятаны.
Аж з сямі калгасаў скрыпачы-музыкі
З гонарам высокім ў хату уваходзяць.
На Амур шырокі, на Усход далёкі
Сын сярэдні з хаты сёння адыходзіць.

На сталах дубовых абрусы пасланы.
Гаспадыні носяць віны і закускі.
Запрашай, матуля, ты гасцей чаканых
За сталы садзіцца дружна колам
вузкім.

А на кут сядае бацька, як старэйшы,
Трох сыноў славутых ля сябе саджае.
— За цябе, мой сынку, мой армеец
меншы,
Я паўнюткі келіх шчасна падымаю.
Не дакончыў бацька.
Горды і ўзняты...
Напуціць жадае сына добрым словам.
Стук дзвярэй. Як віхар, уляцеў у хату
Паштальён з пакетам вельмі
тэрміновым.

А пакет абведзен чорнаю каймою,
А пакет з граніцы, з роднага Усходу...
І упала чарка з бацькавай рукою.

І бясшумна ціша ўстала над народам.
І пакуль чыталі: за ракой Амурам
Сын забіт старэйшы куляю японскай,—
Люд стаяў маўкліва, нізка бровы
хмурыў.
Заціхалі песні над святочнай вёскай.
Зарыдала маці. Людзі боль адчулі.
Скрыпачы ў жалобе правялі смыкамі...
— Ты не плач, матуля, добрая
матуля, —
Сына не абдымеш, сына не спаткаеш.
Чым уняць, матуля, слёзы гора, жалю?
Што сказаць, каб сэрцу палягчэла ў
суме?

Паглядзі, сыны твае задумёнка
ўсталі...
Што рабіць ім, маці, расталкуй,
падумай...
Тады ўстаў над сталом, як армеец
мужны, —
Бацька ўстаў, як быццам ваявода
ратні;
Двум сынам сказаў ён, маладым і
дужым:
— Удваіх заменіце слаўны пост вы
братні!..
Скрыпачы праводзіны новыя зайгралі.
І ступалі людзі праз парог высокі.
Выпраўляла маці — вёска выпраўляла
Двух армейцаў смелых на Амур
шырокі.

Міхась КАЛАЧЫНСКІ.

„ХАЧУ БЫЦЬ ЧЫРВОНЫМ МАРАКОМ“

ШКЛОЎ. (**Кар. «Звязды»**). З вялікім уздымам праходзіць прызыў у Чырвоную Армію і Ваенна-Марскі Флот у Шклоўскім раёне. Равеснікі Вялікага Кастрычніка, выхаваныя совецкай уладай, партыяй большэвікоў і ленінскім комсамолам гараць жаданнем як мага хутчэй стаць воінамі нашай доблеснай Чырвонай Арміі.

Прызыўнікі Гарадзецкага сельсовета прыехалі на конях арганізавана на чале са старшынёй сельсовета тав. Варабёвым.

Вось падыходзіць да стала прызыўнай камісіі высокага росту, фізічна здаровы юнак Владзімір Перагарылька — калгаснік калгаса «Прамень комунізма».

— У які род войск хочаце пайсці служыць? — запыталіся члены камісіі ў юнака.

— Я хачу быць чырвоным мараком.

Яго просьба задавальняецца. Комсамольцы-калгаснікі гэтага калгаса Іван Усцінаў і Захар Сліжыкаў таксама залічаюцца ў Ваенна-Марскі Флот. Рабочы фабрыкі «Спартак», сын калгасніка калгаса «Прамень комунізма» Іван Патапаў залічаецца ў Чырвоны паветраны флот.

Калгаснік калгаса «Усход», Рыжкаўскага сельсовета, Васіль Зверынскі залічаецца ў артылерыю. Брат штурмана Ваенна-Марскога Флота на Ціхім акіяне Ціхон Валетаў залічаецца ў Ваенна-Марскі Флот.

Раён дае Чырвонай Арміі слаўнае папаўненне.

***

ДРЫСА. Раніца 13 верасня у раёне пачалася незвычайным ажыўленнем. Вуліцы абудзіліся музыкай, бадзёрымі песнямі. Арганізавана, чоткім шагам ішлі маладыя патрыёты на прызыўны пункт. На ім усё загадзя падрыхтавана для сустрэчы прызыўнікаў. Чытальню, пакой для гульняў, буфет запоўніла шчаслівая, па-святочнаму апранутая моладзь.

У першы дзень прызыў праходзіць моладзь пагранічнай Дрысы. Перад сталом прызыўнай камісіі — высокі, мускулісты юнак Сівіцкі Дзмітрый — старшыня райсовета фізкультуры. На грудзях яго чатыры абаронныя значкі. Сівіцкі удзельнік нядаўняга велапрабега ў гонар XX-годдзя ВЛКСМ па маршруту Бігосава—Масква. На пытанне ўрачоў аб становішчы здароўя, ён коратка адказвае: «Адчуваю сябе выдатна». Дзмітрый Сівіцкі залічаецца ў рады Чырвонай Арміі.

Услед за ім падыходзіць прызыўнік Пацэй. У Чырвоную Армію ён ідзе кандыдатам у члены партыі. Да прызыва тав. Пацэй праз завочнае навучанне атрымаў сярэднюю асвету. Ён актыўны грамадскі работнік, у час выбараў з'яўляўся лепшым агітатарам, працаваў членам акруговай выбарчай камісіі. З радасцю сустракае ён прызначэнне ў артылерыю. «Даю клятву, што з гонарам апраўдаю давер'е, аказанае мне, высока буду несці званне чырвонага воіна», — заяўляе камісіі тав. Пацэй.

У першы дзень прызыва сярод прызыўнікаў не аказалася ніводнага з асветай ніжэй 4-х класаў. 10 чалавек — з сярэдняй асветай. Усе па становішчу здароўя былі прызнаны годнымі для службы ў страявых часцях РСЧА. Пераважная частка прызыўнікаў — комсамольцы.

ГІСТОРЫЯ

Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў)

Пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б). КАРОТКІ КУРС. Адобран ЦК ВКП(б). 1938 год.

РАЗДЗЕЛ II

УТВАРЭННЕ РАСІЙСКАЙ СОЦЫЯЛ-ДЭМАКРАТЫЧНАЙ РАБОЧАЙ ПАРТЫІ. ПАЯЎЛЕННЕ ЎНУТРЫ ПАРТЫІ ФРАКЦЫЙ БОЛЬШЭВІКОЎ І МЕНШАВІКОЎ

(1901—1904 ГОДЫ)

1. УЗДЫМ РЭВОЛЮЦЫЙНАГА РУХУ Ў РАСІІ Ў 1901—1904 ГАДАХ.

У канцы XIX стагоддзя ў Еўропе выбухнуў прамысловы крызіс. Крызіс гэты ў хуткім часе захваціў і Расію. За годы крызіса — 1900—1903 — закрылася да 3 тысяч буйных і дробных прадпрыемстваў. На вуліцу было выкінута звыш 100 тысяч рабочых. Заработная плата рабочым, якія асталіся на прадпрыемствах, рэзка скарачалася. Нязначныя ўступкі, вырваныя раней рабочымі ў капіталістаў ва ўпорных эканамічных стачках, былі цяпер назад узяты капіталістамі.

Прамысловы крызіс, беспрацоўе не спынілі і не аслабілі рабочага руху. Наадварот, барацьба рабочых пачала набываць усё больш рэвалюцыйны характар. Ад эканамічных стачак рабочыя пачалі пераходзіць да палітычных стачак. Нарэшце, рабочыя пераходзяць да дэманстрацый, выстаўляюць палітычныя патрабаванні аб дэмакратычных свабодах, выстаўляюць лозунг: «далоў царскае самадзяржаўе».

У 1901 годзе першамайская стачка на ваенным Обухоўскім заводзе ў Пецярбургу ператварылася ў крывавую сутычку паміж рабочымі і войскамі. Узброеным царскім войскам рабочыя маглі проціластавіць толькі каменні і кавалкі жалеза. Упорнае супраціўленне рабочых было зломлена. А потым паследвала лютая расправа: каля 800 рабочых было арыштавана, многія былі кінуты ў турмы і сасланы на катаргу. Але гераічная «Обухоўская абарона» аказала значны ўплыў на рабочых у Расіі, выклікала хвалю спачування сярод рабочых.

У сакавіку 1902 года адбываюцца буйныя забастоўкі і дэманстрацыі батумскіх рабочых, арганізаваныя Батумскім соцыял-дэмакратычным камітэтам. Батумская дэманстрацыя ўскалыхнула рабочых і сялянскія масы Закаўказзя.

У тым-жа 1902 годзе ў Растове-на-Дану адбываецца буйная стачка. Спачатку забаставалі чыгуначнікі, неўзабаве да іх далучыліся рабочыя многіх заводаў. Стачка ўскалыхнула ўсіх рабочых, на мітынгі за горадам на працягу некалькіх дзён збіралася да 30 тысяч рабочых. На гэтых мітынгах чыталі ўголас соцыял-дэмакратычныя пракламацыі, выступалі аратары. Паліцыя і казакі не ў сілах былі разагнаць гэтыя многатысячныя сходы рабочых. Калі некалькі рабочых было забіта паліцыяй, на другі дзень на іх пахаванне сабралася велізарная дэманстрацыя рабочых. Толькі сабраўшы войскі з суседніх гарадоў, царскі ўрад змог падавіць стачку. Барацьбой растоўскіх рабочых кіраваў Данскі камітэт РСДРП.

Яшчэ больш буйныя размеры набылі стачкі ў 1903 годзе. У гэтым годзе адбываюцца масавыя палітычныя стачкі на поўдні, якія ахапілі Закаўказзе (Баку, Тыфліс, Батум) і буйнейшыя гарады Украіны (Одэса, Кіеў, Екацярынаслаў). Стачкі становяцца ўсё больш упорнымі, арганізаванымі. У адрозненне ад ранейшых выступленняў рабочага класа амаль усюды палітычнай барацьбой рабочых пачалі кіраваць соцыял-дэмакратычныя камітэты.

Рабочы клас Расіі падымаўся на рэвалюцыйную барацьбу з царскай уладай.

Рабочы рух аказаў свой уплыў на сялянства. Вясной і летам 1902 года на Украіне (у Палтаўскай і Харкаўскай губернях) і ў Паволжы разгарнуўся сялянскі рух. Сяляне падпальвалі памешчыцкія маёнткі, захватвалі памешчыцкую зямлю, забівалі ненавісных ім земскіх начальнікаў і памешчыкаў. Супроць паўстаўшых сялян высылалася ваенная сіла, у сялян стралялі, іх сотнямі арыштоўвалі, кіраўнікоў і арганізатараў кідалі ў турмы, але рэвалюцыйны рух сялян прадаўжаў нарастаць.

Рэвалюцыйныя выступленні рабочых і сялян паказвалі, што ў Расіі наспявае і блізіцца рэвалюцыя.

Пад уплывам рэвалюцыйнай барацьбы рабочых узмацняецца і студэнцкі апазіцыйны рух. Урад у адказ на студэнцкія дэманстрацыі і забастоўкі закрыў універсітэты, кінуў сотні студэнтаў у турмы і, нарэшце, прыдумаў аддачу непакорных студэнтаў у салдаты. У адказ на гэта студэнты ўсіх вышэйшых навучальных устаноў арганізавалі зімой 1901—1902 года ўсеагульную стачку студэнтаў. Стачка гэтая ахапіла да 30 тысяч чалавек.

Рэвалюцыйны рух рабочых і сялян і асабліва рэпрэсіі супроць студэнтаў прымусілі разварушыцца таксама ліберальных буржуа і ліберальных памешчыкаў, сядзеўшых у так званых земствах, прымусілі іх падняць голас «пратэсту» супроць «крайнасцей» царскага ўрада, які рэпрэсіраваў іх сынкоў-студэнтаў.

Апорнымі пунктамі земскіх лібералаў служылі земскія ўправы. Земскімі ўправамі называліся мясцовыя органы кіравання, якія распараджаліся чыста мясцовымі справамі, датычыўшымі сельскага насельніцтва (праўладзенне дарог, будаванне больніц і школ). Ліберальныя памешчыкі адыгрывалі даволі відную ролю ў земскіх управах. Яны былі блізка звязаны з ліберальнымі буржуа і амаль зліваліся з імі, бо самі пачыналі пераходзіць у сваіх маёнтках ад поўпрыгонніцкай гаспадаркі да капіталістычнай, як больш выгаднай. Абедзве гэтыя групы лібералаў стаялі, вядома, за царскі ўрад, але яны былі супроць «крайнасцей» царызма, апасаючыся, што іменна гэтыя «крайнасці» могуць узмацніць рэвалюцыйны рух. Баючыся «крайнасцей» царызма, яны яшчэ больш баяліся рэвалюцыі. Пратэстуючы супроць «крайнасцей» царызма, лібералы праследвалі дзве мэты: па-першае, «абразуміць» цара, па-другое, — накінуць на сябе маску «вялікага незадавалення» царызмам, увайсці ў давер'е народа, адкалоць народ або частку народа ад рэвалюцыі і аслабіць тым самым рэвалюцыю.

Вядома, земска-ліберальны рух не прадстаўляў чаго-небудзь небяспечнага для існавання царызма, але ён усё-ж служыў паказальнікам таго, што з «векавечнымі» ўстоямі царызма абстаіць не зусім добра.

Земска-ліберальны рух прывёў у 1902 годзе да арганізацыі буржуазнай групы «Вызваленне», якая склала ядро будучай галоўнай буржуазнай партыі ў Расіі — партыі кадэтаў.

Бачачы, як усё больш грозным патокам разліваецца па краіне рабочы і сялянскі рух, царызм прымае ўсе меры да таго, каб спыніць рэвалюцыйны рух. Усё часцей і часцей супроць рабочых стачак і дэманстрацый прымяняецца ваенная сіла, куля і бізун становяцца звычайным адказам царскага ўрада на выступленні рабочых і сялян, турмы і ссылкі перапаўняюцца.

Побач з узмацненнем рэпрэсій, царскі ўрад прабуе прыняць і іншыя, больш «гібкія», меры, якія не маюць характару рэпрэсій, каб адцягнуць рабочых ад рэвалюцыйнага руху. Робяцца спробы стварыць фальшывыя рабочыя арганізацыі пад апекай жандармаў і паліцыі. Гэтыя арганізацыі называліся тады арганізацыямі «паліцэйскага соцыялізма», або зубатаўскімі арганізацыямі (па прозвішчу жандармскага палкоўніка Зубатава, які стварыў гэтыя паліцэйскія рабочыя арганізацыі). Царская ахранка праз сваіх агентаў старалася ўнушыць рабочым, быццам царскі ўрад сам гатоў дапамагчы рабочым у задавальненні іх эканамічных патрабаванняў. «Навошта-ж займацца палітыкай, навошта рабіць рэвалюцыю, калі сам цар стаіць на баку рабочых», — гаварылі зубатаўцы рабочым. Зубатаўцы стварылі ў некалькіх гарадах свае арганізацыі. Па ўзору зубатаўскіх арганізацый і з тымі-ж мэтамі была створана ў 1904 годзе папом Гапонам арганізацыя пад назвай «Сход рускіх фабрычна-заводскіх рабочых Пецярбурга».

Але спроба царскай ахранкі падпарадкаваць сабе рабочы рух не ўдалася. Справіцца падобнымі мерамі з нарастаючым рабочым рухам царскі ўрад аказаўся не ў сілах. Растучы рэвалюцыйны рух рабочага класа змёў са свайго шляху гэтыя паліцэйскія арганізацыі.

2. ЛЕНІНСКІ ПЛАН ПАБУДОВЫ МАРКСІСЦКАЙ ПАРТЫІ. АПАРТУНІЗМ „ЭКАНАМІСТАЎ". БАРАЦЬБА „ИСКРЫ" ЗА ЛЕНІНСКІ ПЛАН. КНІГА ЛЕНІНА „ШТО РАБІЦЬ?". ІДЭАЛАГІЧНЫЯ АСНОВЫ МАРКСІСЦКАЙ ПАРТЫІ.

Не гледзячы на адбыўшыйся ў 1898 годзе I з'езд Расійскай соцыял-дэмакратычнай партыі, які абвясціў аб утварэнні партыі, партыя ўсё-ж не была створана. Не было праграмы і статута партыі. Цэнтральны Камітэт партыі, выбраны на I з'ездзе, быў арыштован і больш ужо не аднаўляўся, бо не было каму яго аднавіць. Больш таго. Пасля I з'езда ідэйны разброд і арганізацыйная распыленасць партыі яшчэ больш узмацніліся.

Калі 1884 — 1894 годы былі перыядам перамогі над народніцтвам і ідэйнага падрыхтавання соцыял-дэмакратыі, а 1894—1898 годы — перыядам спробы, праўда, няўдалай, стварыць з асобных марксісцкіх арганізацый соцыял-дэмакратычную партыю, то перыяд пасля 1898 года стаў перыядам узмацнення ідэйнай і арганізацыйнай неразбярыхі ў партыі. Перамога марксізма над народніцтвам і рэвалюцыйныя выступленні рабочага класа, якія паказалі правату марксістаў, узмацнілі сімпатыі рэвалюцыйнай моладзі да марксізма. Марксізм стаў модай. Гэта прывяло да таго, што ў марксісцкія арганізацыі нахлынулі цэлыя масы рэвалюцыйнай моладзі з інтэлігенцыі, слабыя ў тэорыі, нявопытныя ў арганізацыйна-палітычных адносінах і меўшыя толькі невыразнае, большай часткай няправільнае ўяўленне аб марксізме, пачэрпнутае з апартуністычных пісанняў «легальных марксістаў», запаўняўшых друк. Гэтая акалічнасць прывяла да зніжэння тэарэтычнага і палітычнага ўзроўню марксісцкіх арганізацый, да ўнясення туды «легальна-марксісцкіх» апартуністычных настрояў, да ўзмацнення ідэйнага разброду, палітычных хістанняў і арганізацыйнай неразбярыхі.

Нарастанне ўздыму рабочага руху і яўная блізасць рэвалюцыі патрабавалі стварэння адзінай цэнтралізаванай партыі рабочага класа, здольнай кіраваць рэвалюцыйным рухам. Але стан мясцовых органаў партыі, мясцовых камітэтаў, груп і гурткоў быў да таго незавідны, а іх арганізацыйная раз'яднанасць і ідэйная рознагалосіца — да таго вялікія, што задача стварэння такой партыі прадстаўляла неймаверныя труднасці.

Труднасці заключаліся не толькі ў тым, што партыю прыходзілася будаваць пад агнём лютых праследванняў царызма, які вельмі часта вырываў з радоў арганізацый лепшых работнікаў і кідаў іх у ссылкі, у турмы, на катаргу. Труднасці заключаліся яшчэ ў тым, што значная частка мясцовых камітэтаў і іх работнікаў нічога не хацела ведаць, апрача сваёй мясцовай дробна-практычнай работы, не разумела шкоды адсутнасці арганізацыйнага і ідэйнага адзінства партыі, прывыкла да раздробленасці партыі, да ідэйнай неразбярыхі ў партыі, і лічыла, што можна абыйсціся без адзінай цэнтралізаванай партыі.

Каб стварыць цэнтралізаваную партыю, трэба было пераадалець гэтую адсталасць, коснасць і вузкі практыцызм мясцовых органаў.

Але гэта не ўсё. Існавала ў партыі даволі шматлікая група людзей, меўшых свае органы друку, «Рабочую мысль» у Расіі і «Рабочее дело» за граніцай, якія апраўдваў тэарэтычна арганізацыйную распыленасць і ідэйны разброд у партыі, нярэдка нават выслаўляў іх і лічыў, што задача стварэння адзінай цэнтралізаванай палітычнай партыі рабочага класа з'яўляецца непатрэбнай і надуманай задачай.

Гэта былі «эканамісты» і іх паслядоўнікі.

Каб стварыць адзіную палітычную партыю пролетарыята, трэба было перш за ўсё разбіць «эканамістаў».

За выкананне гэтых задач і пабудову партыі рабочага класа і ўзяўся Ленін.

Па пытанню аб тым, — з чаго пачаць пабудову адзінай партыі рабочага класа, — існавалі розныя думкі. Некаторыя думалі, што пабудову партыі трэба пачаць са склікання II з'езда партыі, які і аб'яднае мясцовыя арганізацыі і створыць партыю. Ленін быў супроць такой думкі. Ён лічыў, што раней, чым склікаць з'езд, трэба высніць пытанне аб мэтах і задачах партыі, трэба ведаць — якую партыю хочам пабудаваць, трэба размежавацца ідэйна з «эканамістамі», трэба сказаць партыі чэсна і адкрыта, што існуюць дзве розныя думкі аб мэтах і задачах партыі, — думка «эканамістаў» і думка рэвалюцыйных соцыял-дэмакратаў, трэба павесці шырокую друкаваную прапаганду за погляды рэвалюцыйнай соцыял-дэмакратыі таксама, як вядуць яе «эканамісты» за свае погляды ў сваіх органах друку, трэба даць магчымасць мясцовым арганізацыям зрабіць свядомы выбар паміж гэтымі двума плынямі, — і толькі пасля таго, як будзе праароблена гэтая неабходная папярэдняя работа, — можна будзе склікаць з'езд партыі.

Ленін прама гаварыў:

> «Перш, чым аб'ядноўвацца, і для таго, каб аб'яднацца, неабходна спачатку рашуча і выразна размежавацца» **(Ленін**, т. IV, стар 378).

З прычыны гэтага Ленін лічыў, што пабудову палітычнай партыі рабочага класа трэба пачаць з арганізацыі агульнарускай баявой палітычнай газеты, якая-б вяла прапаганду і агітацыю за погляды рэвалюцыйнай соцыял-дэмакратыі, — што пастаноўка такой газеты павінна быць першым крокам пабудовы партыі.

У сваім вядомым артыкуле «З чаго пачаць?» Ленін склаў канкрэтны план пабудовы партыі, развіты потым у яго выдатнай кнізе «Што рабіць?».

> «Па нашай думцы, гаварыў Ленін у гэтым артыкуле, зыходным пунктам дзейнасці, першым практычным крокам да стварэння пажаданай арганізацыі*), нарэшце, асноўнай ніццю, трымаючыся якой мы маглі-б няўхільна развіваць, паглыбляць і пашыраць гэтую арганізацыю — павінна быць пастаноўка агульнарускай палітычнай газеты... Без яе немагчыма тое сістэматычнае вядзенне прынцыпова вытрыманай і ўсебаковай прапаганды і агітацыі, якое з'яўляецца пастаяннай і галоўнай задачай соцыял-дэмакратыі наогул і асабліва насутнай задачай цяперашняга моманту, калі інтарэс да палітыкі, да пытанняў соцыялізма прабуджан у найбольш шырокіх слаях насельніцтва» **(Ленін**, т. IV, стар. 110).

Ленін лічыў, што такая газета паслужыць не толькі сродкам ідэйнага згуртавання партыі, але і сродкам арганізацыйнага аб'яднання мясцовых арганізацый у партыю. Сетка агентаў і карэспандэнтаў такой газеты, якія з'яўляюцца прадстаўнікамі мясцовых арганізацый, паслужыць тым касцяком, вакол якога і будзе сабрана арганізацыйна партыя. Бо, гаварыў Ленін «газета не толькі калектыўны прапагандыст і калектыўны агітатар, але таксама і калектыўны арганізатар».

> «Гэтая сетка агентаў, гаварыў Ленін у тым-жа артыкуле, будзе касцяком іменна такой арганізацыі, якая нам патрэбна: дастаткова буйнай, каб ахапіць усю краіну; дастаткова шырокай і рознабаковай, каб правесці строгае і дэтальнае раздзяленне працы; дастаткова вытрыманай, каб умець пры ўсякіх акалічнасцях, пры ўсякіх «паваротах» і нечаканасцях весці няўхільна **сваю** работу; дастаткова гібкай, каб умець, з аднаго боку, ухіліцца ад бою ў адкрытым полі з пераважаючым сваёю сілаю непрыяцелем, калі ён сабраў на адным пункце ўсе сілы, а з другога боку, каб умець карыстацца непаваротлівасцю гэтага непрыяцеля і нападаць на яго там і тады, дзе менш за ўсё чакаюць нападу» (Там-жа, стар. 112).

Такой газетай павінна быць «Искра». І сапраўды, «Искра» стала такой іменна агульнарускай палітычнай газетай, якая падрыхтавала ідэйнае і арганізацыйнае згуртаванне партыі.

Што датычыць будавання і састава самой партыі, то Ленін лічыў, што партыя павінна складацца з двух частак: а) з вузкага кола рэгулярных кадравых кіруючых работнікаў, куды павінны ўваходзіць галоўным чынам прафесіянальныя рэвалюцыянеры, г. зн. работнікі, якія свабодныя ад усіх іншых заняткаў, апрача партыйнай работы, валодаюць неабходным мінімумам тэарэтычных ведаў, палітычнага вопыту, арганізацыйных навыкаў і майстэрства змагацца з царскай паліцыяй, майстэрства скрывацца ад паліцыі і б) з шырокай сеткі перыферыйных партыйных арганізацый, са шматлікай масы членаў партыі, акружаных спачуваннем і падтрыманнем соцень тысяч працоўных.

> «Я сцвярджаю, пісаў Ленін, што (1) ні адзін рэвалюцыйны рух не можа быць трывалым без устойлівай і захоўваючай пераемнасць арганізацыі кіраўнікоў; (2) што чым шырэй маса, якая стыхійна ўцягваецца ў барацьбу... тым настойлівей неабходнасць у такой арганізацыі і тым мацней павінна быць гэтая арганізацыя... (3) што такая арганізацыя павінна складацца галоўным чынам з людзей, якія прафесіянальна займаюцца рэвалюцыйнай дзейнасцю; (4) што ў самадзяржаўнай краіне, чым больш мы **звузім** састаў членаў такой арганізацыі да ўдзелу ў ёй такіх толькі членаў, якія прафесіянальна займаюцца рэвалюцыйнай дзейнасцю і атрымалі прафесіянальную падрыхтоўку ў майстэрстве барацьбы з палітычнай паліцыяй, тым трудней будзе «вылавіць» такую арганізацыю, і — (5) — тым **шырэй** будзе састаў асоб і з рабочага класа і з астатніх класаў грамадства, якія будуць мець магчымасць прымаць удзел у руху і актыўна працаваць у ім» **(Ленін**, т. IV, стар. 456).

Што датычыць характару ствараемай партыі і яе ролі ў адносінах рабочага класа, таксама як мэт і задач партыі, то Ленін лічыў, што партыя павінна быць перадавым атрадам рабочага класа, што яна павінна быць кіруючай сілай рабочага руху, аб'ядноўваючай і накіроўваючай класавую барацьбу пролетарыята. Канчатковая мэта партыі — звяржэнне капіталізма і ўстанаўленне соцыялізма. Бліжэйшая мэта — звяржэнне царызма і ўстанаўленне дэмакратычных парадкаў. І паколькі звяржэнне капіталізма немагчыма без папярэдняга звяржэння царызма, то галоўная задача партыі ў дадзены момант заключаецца ў тым, каб падняць рабочы клас, падняць увесь народ на барацьбу з царызмам, разгарнуць народны рэвалюцыйны рух супроць царызма і зваліць царызм, як першую і сур'ёзную перашкоду на шляху да соцыялізма.

> «Гісторыя паставіла цяпер перад намі, гаварыў Ленін, бліжэйшую задачу, якая з'яўляецца **найбольш рэвалюцыйнай** з усіх **бліжэйшых** задач пролетарыята якой-бы то ні было іншай краіны. Ажыццяўленне гэтай задачы, разбурэнне самага магутнага аплоту не толькі еўрапейскай, але таксама (можам мы сказаць цяпер) і азіяцкай рэакцыі зрабіла-б рускі пролетарыят авангардам міжнароднага рэвалюцыйнага пролетарыята» **(Ленін**, т. IV, стар. 382).

І далей:

> «Мы павінны памятаць, што барацьба з урадам за асобныя патрабаванні, адваяванне асобных уступак, гэта — толькі дробныя сутычкі з непрыяцелем, гэта — невялікія схваткі на фарпостах, а рашучая схватка яшчэ наперадзе. Перад намі стаіць ва ўсёй сваёй сіле непрыяцельская крэпасць, з якой асыпаюць нас хмары ядраў і куль, забіваючы лепшых барацьбітоў. Мы павінны ўзяць гэтую крэпасць, і мы возьмем яе, калі ўсе сілы прабуджаючагася пролетарыята злучым з усімі сіламі рускіх рэвалюцыянераў у адну партыю, да якой пацягнецца ўсё, што ёсць у Расіі жывога і чэснага. І толькі тады збудзецца вялікае прароцтва рускага рабочага рэвалюцыянера Пятра Алексеева: «падымецца мускулістая рука мільёнаў рабочага люду, і ярмо дэспатызма, агароджанае салдацкімі штыхамі, разляціцца ў прах!» **(Ленін**, т. IV, стар. 59).

Такі быў ленінскі план стварэння партыі рабочага класа ва ўмовах царска-самадзяржаўнай Расіі.

«Эканамісты» зараз-жа адкрылі агонь супроць ленінскага плана.

«Эканамісты» сцвярджалі, што агульнапалітычная барацьба супроць царызма з'яўляецца справай усіх класаў, перш за ўсё — справай буржуазіі, што яна не прадстаўляе з прычыны гэтага сур'ёзнага інтарэсу для рабочага класа, бо галоўны інтарэс рабочых заключаецца ў эканамічнай барацьбе з гаспадарамі за павышэнне зарплаты, паляпшэнне ўмоў працы і т. д. Таму соцыял-дэмакраты павінны паставіць сваёй галоўнай бліжэйшай задачай не палітычную барацьбу з царызмам, не звяржэнне царызма, а арганізацыю «эканамічнай барацьбы рабочых з гаспадарамі і ўрадам», прычым пад эканамічнай барацьбой з урадам разумелася барацьба за паляпшэнне фабрычна-заводскага законадаўства. «Эканамісты» запэўнялі, што такім спосабам можна было-б «надаць самой эканамічнай барацьбе палітычны характар».

«Эканамісты» ўжо не рашаліся фармальна пярэчыць супроць неабходнасці палітычнай партыі для рабочага класа. Але яны лічылі, што партыя не павінна быць кіруючай сілай рабочага руху, што яна не павінна ўмешвацца ў стыхійны рух рабочага класа і тым больш — кіраваць ім, а павінна ісці следам за ім, вывучаць яго і браць з яго ўрокі.

«Эканамісты» сцвярджалі, далей, што роля свядомага элемента ў рабочым руху, арганізуючая і накіроўваючая роля соцыялістычнага сазнання, соцыялістычнай тэорыі — мізэрная, або амаль мізэрная, што соцыял-дэмакратыя не павінна падымаць рабочых да ўзроўню соцыялістычнага сазнання, а, наадварот, сама павінна прыстасоўвацца і спускацца да ўзроўню сярэдніх або нават больш адсталых слаёў рабочага класа, што соцыял-дэмакратыя не павінна ўкараняць у рабочы клас соцыялістычнае сазнанне, а павінна чакаць, пакуль стыхійны рух рабочага класа сам выпрацуе соцыялістычнае сазнанне сваімі ўласнымі сіламі.

Што датычыць ленінскага арганізацыйнага плана пабудовы партыі, то яны лічылі яго чымсьці накшталт насілля над стыхійным рухам.

Ленін абрушыўся на старонках «Искры», і, асабліва, у сваёй выдатнай кнізе «Што рабіць?» на гэтую апартуністычную філасофію «эканамістаў», не пакінуўшы ад яе каменя на камені.

1) Ленін паказаў, што адцягваць рабочы клас ад агульнапалітычнай барацьбы з царызмам і абмяжоўваць яго задачы эканамічнай барацьбой з гаспадарамі і ўрадам, пакідаючы ў цэласці і гаспадароў і ўрад, — значыць асуджаць рабочых на вечнае рабства. Эканамічная барацьба рабочых з гаспадарамі і ўрадам ёсць трэд'юніяністская барацьба за лепшыя ўмовы продажу рабочай сілы капіталістам, але рабочыя хочуць змагацца не толькі за лепшыя ўмовы продажу сваёй рабочай сілы капіталістам, але і за знішчэнне самой капіталістычнай сістэмы, якая асуджае іх на неабходнасць прадаваць сваю рабочую сілу капіталістам і падвяргацца эксплаатацыі. Але рабочыя не могуць разгарнуць барацьбу з капіталізмам, не могуць разгарнуць барацьбу за соцыялізм, пакуль на шляху рабочага руху стаіць царызм, ланцужны сабака капіталізма. Таму бліжэйшая задача партыі і рабочага класа заключаецца ў тым, каб убраць з дарогі царызм і прабіць тым самым дарогу да соцыялізма.

2) Ленін паказаў, што выслаўляць стыхійны працэс рабочага руху і адмаўляць кіруючую ролю партыі, зводзячы яе ролю да ролі рэгістратара падзей, — значыць прапаведваць «хвасцізм», прапаведваць ператварэнне партыі ў хвост стыхійнага працэса, у пасіўную сілу руху, здольную толькі сузіраць стыхійны працэс і пакладацца на самацёк. Весці такую прапаведзь — значыць весці справу на знішчэнне партыі, г. зн. пакінуць рабочы клас без партыі, г. зн. пакінуць рабочы клас бяззбройным. Але пакідаць рабочы клас бяззбройным у той час, калі перад рабочым класам стаяць такія ворагі, як царызм, узброены ўсімі сродкамі барацьбы, і буржуазія, якая арганізавана па-сучаснаму і мае сваю партыю, што кіруе яе барацьбой супроць рабочага класа, — значыць прадаваць рабочы клас.

3) Ленін паказаў, што пракланяцца перад стыхійнасцю рабочага руху і прыніжаць ролю свядомасці, прыніжаць ролю соцыялістычнага сазнання, соцыялістычнай тэорыі, — гэта значыць, па-першае, здзекавацца над рабочымі, якія цягнуцца да свядомасці, як да святла, па-другое, — абясцэніць у вачах партыі тэорыю, гэта значыць абясцэніць тую зброю, пры дапамозе якой яна пазнае сучаснае і прадбачыць будучае, і, па-трэцяе, — скаціцца поўнасцю і канчаткова ў балота апартунізма.

> «Без рэвалюцыйнай тэорыі, гаварыў Ленін, не можа быць і рэвалюцыйнага руху... Ролю перадавога барацьбіта можа выканаць толькі партыя, кіруемая перадавой тэорыяй» **(Ленін**, т. IV, стар. 380).

4) Ленін паказаў, што «эканамісты» абманваюць рабочы клас, сцвярджаючы, што соцыялістычная ідэалогія можа ўзнікнуць са стыхійнага руху рабочага класа, бо на самай справе соцыялістычная ідэалогія ўзнікае не са стыхійнага руху, а з навукі. «Эканамісты», адмаўляючы неабходнасць унясення ў рабочы клас соцыялістычнага сазнання, — расчышчаюць тым самым дарогу буржуазнай ідэалогіі, аблягчаюць яе ўнясенне, яе ўкараненне ў рабочы клас, — значыць, хаваюць ідэю злучэння рабочага руху з соцыялізмам, дапамагаюць буржуазіі.

> «**Усякае** пракланенне перад стыхійнасцю рабочага руху, гаварыў Ленін, усякае ўмаленне ролі «свядомага элемента», ролі соцыял-дэмакратыі **азначае** тым самым, — **зусім незалежна ад таго, ці жадае гэтага той, хто ўмаляе, ці не, — узмацненне ўплыву буржуазнай ідэалогіі на рабочых» (Ленін**, т. IV, стар. 390).

І далей:

> «Пытанне стаіць **толькі так:** буржуазная або соцыялістычная ідэалогія. Сярэдзіны тут няма... Таму **ўсякае** ўмаленне соцыялістычнай ідэалогіі, **усякае адстараненне** ад яе азначае тым самым узмацненне ідэалогіі буржуазнай» **(Ленін**, т. IV, стар. 391—392).

5) Падводзячы вынікі ўсім гэтым памылкам «эканамістаў», Ленін прышоў да таго вываду, што «эканамісты» хочуць мець не партыю соцыяльнай рэвалюцыі, якая вызваляе рабочы клас ад капіталізма, а партыю «соцыяльных рэформ», якія маюць на мэце захаванне панавання капіталізма, што «эканамісты» з'яўляюцца з прычыны гэтага рэфармістамі, якія прадаюць карэнныя інтарэсы пролетарыята.

6) Ленін паказаў, нарэшце, што «эканамізм» — не выпадковая з'ява ў Расіі, што «эканамісты» з'яўляюцца праваднікамі буржуазнага ўплыву на рабочы клас, што яны маюць саюзнікаў у заходнееўрапейскіх соцыял-дэмакратычных партыях, у асобе рэвізіяністаў, староннікаў апартуніста Бернштэйна. На Захадзе сярод соцыял-дэмакратыі пачала ўсё больш узмацняцца апартуністычная плынь, якая выступала пад сцягам «свабоды крытыкі» Маркса, патрабавала «рэвізіі», г. зн. перагляду вучэння Маркса (адсюль назва «рэвізіянізм»), патрабавала адмовы ад рэвалюцыі, ад соцыялізма, ад дыктатуры пролетарыята. Ленін паказаў, што такую-ж лінію адмовы ад рэвалюцыйнай барацьбы, ад соцыялізма, ад дыктатуры пролетарыята — вялі рускія «эканамісты».

Такія вось асноўныя тэарэтычныя палажэнні, развітыя Леніным у яго кнізе «Што рабіць?».

Распаўсюджанне «Што рабіць?» павяло да таго, што праз год пасля яе выпуску (яна была выдана ў сакавіку 1902 года), к II з'езду Расійскай соцыял-дэмакратычнай партыі, ад ідэйных пазіцый «эканамізма» асталіся толькі непрыемныя ўспаміны, а клічка «эканаміст» стала ўспрымацца большасцю партыйных работнікаў, як знявага.

Гэта быў поўны ідэйны разгром «эканамізма», разгром ідэалогіі апартунізма, хвасцізма, самацёку.

Але гэтым не абмяжоўваецца значэнне работы Леніна «Што рабіць?».

Гістарычнае значэнне «Што рабіць?» заключаецца ў тым, што Ленін у гэтай сваёй выдатнай кнізе:

1) Першы ў гісторыі марксісцкай мыслі абнажыў да карэнняў ідэйныя вытокі апартунізма, паказаўшы, што яны заключаюцца, перш за ўсё, у пракланенні перад стыхійнасцю рабочага руху і ў прыніжэнні ролі соцыялістычнага сазнання ў рабочым руху;

2) Падняў на вышыню значэнне тэорыі, свядомасці, партыі, як рэвалюцыянізуючай і кіруючай сілы стыхійнага рабочага руху;

3) Бліскуча абгрунтаваў карэннае марксісцкае палажэнне, якое гаворыць, што марксісцкая партыя ёсць спалучэнне рабочага руху з соцыялізмам;

4) Даў геніяльную распрацоўку ідэалагічных асноў марксісцкай партыі.

Тэарэтычныя палажэнні, развітыя ў «Што рабіць?», ляглі потым у аснову ідэалогіі большэвіцкай партыі.

Маючы такое тэарэтычнае багацце, «Искра» магла разгарнуць і сапраўды разгарнула шырокую кампанію за ленінскі план пабудовы партыі, за збіранне сіл партыі, за II з'езд партыі, за рэвалюцыйную соцыял-дэмакратыю, супроць «эканамістаў», супроць усіх і ўсякіх апартуністаў, супроць рэвізіяністаў.

Важнейшай справай «Искры» была выпрацоўка праекта праграмы партыі. Праграма рабочай партыі з'яўляецца, як вядома, кароткім навукова-сфармуляваным выкладам мэт і задач барацьбы рабочага класа. Праграма вызначае як канчатковую мэту рэвалюцыйнага руху пролетарыята, так і тыя патрабаванні, за якія змагаецца партыя на шляху да канчатковай мэты. Таму выпрацоўка праекта праграмы не

(Працяг на 3-й стар.).

*) Гутарка ідзе аб стварэнні партыі — **Рэд.**

ПРАЦЯГ.

магла не мець першаступеннага значэння.

У часе выпрацоўкі праекта праграмы ўнутры рэдакцыі «Искры» ўзніклі сур'ёзныя рознагалоссі паміж Леніным і Плеханавым, а таксама іншымі членамі рэдакцыі. Гэтыя рознагалоссі і спрэчкі ледзь не давялі да поўнага разрыву паміж Леніным і Плеханавым. Але разрыў тады яшчэ не адбыўся. Ленін дабіўся таго, што ў праект праграмы быў унесен важнейшы пункт аб дыктатуры пралетарыята і выразна было ўказана на кіруючую ролю рабочага класа ў рэвалюцыі.

Леніну належыць у праграме партыі і ўся аграрная частка гэтай праграмы. Ленін ужо тады стаяў за нацыяналізацыю зямлі, але на першым этапе барацьбы ён лічыў неабходным высунуць патрабаванне звароту сялянам «адрэзкаў», гэта значыць тых зямель, якія памешчыкі пры «вызваленні» сялян адрэзалі ад сялянскіх зямель. Супроць нацыяналізацыі зямлі выступаў Плеханаў.

Спрэчкі Леніна з Плеханавым па праграме партыі часткова вызначылі будучыя рознагалоссі паміж бальшавікамі і меншавікамі.

3. II З'ЕЗД РАСІЙСКАЙ СОЦЫЯЛ-ДЭМАКРАТЫЧНАЙ РАБОЧАЙ ПАРТЫІ. ПРЫНЯЦЦЕ ПРАГРАМЫ І СТАТУТА І СТВАРЭННЕ АДЗІНАЙ ПАРТЫІ. РОЗНАГАЛОССІ НА З'ЕЗДЗЕ І ПАЯЎЛЕННЕ ДВУХ ПЛЫНЕЙ У ПАРТЫІ: БОЛЬШЭВІЦКАЙ І МЕНШАВІЦКАЙ.

Такім чынам, перамога ленінскіх прынцыпаў і паспяховая барацьба «Искры» за ленінскі арганізацыйны план падрыхтавалі ўсе асноўныя ўмовы, неабходныя для таго, каб стварыць партыю, або, як гаварылі тады — стварыць сапраўдную партыю. Іскраўскі напрамак перамог сярод сацыял-дэмакратычных арганізацый у Расіі. Цяпер можна было склікаць II з'езд партыі.

17 (30) ліпеня 1903 года адкрыўся II з'езд РСДРП. З'езд сабраўся за граніцай, тайна. Спачатку пасяджэнні яго адбываліся ў Брусэлі. Але потым бельгійская паліцыя прапанавала дэлегатам з'езда пакінуць Бельгію. Тады з'езд пераехаў у Лондан.

Усяго з'ехалася на з'езд 43 дэлегаты ад 26 арганізацый. Кожны камітэт меў права паслаць на з'езд па 2 дэлегаты, але некаторыя паслалі толькі па аднаму. Такім чынам, 43 дэлегаты мелі 51 рашаючы голас.

Галоўная задача з'езда заключалася «ў стварэнні **сапраўднай** партыі на тых прынцыповых і арганізацыйных пачатках, якія былі высунуты і распрацаваны «Искрой» (**Ленін, т. VI**, стар. 164).

Састаў з'езда быў неаднародны. На з'ездзе не былі прадстаўлены яўныя «эканамісты» з прычыны пасцігнуўшага іх паражэння. Але за гэты перыяд яны так умела пераліцаваліся, што ім удалося працягнуць некалькіх сваіх дэлегатаў. Апрача таго, дэлегаты Бунда толькі на словах адрозніваліся ад «эканамістаў», на справе-ж яны стаялі за «эканамістаў».

На з'ездзе прысутнічалі, такім чынам, не толькі староннікі «Искры», але і яе праціўнікі. Староннікаў «Искры» было 33, гэта значыць большасць. Але не ўсе тыя, што прылічвалі сябе да іскраўцаў, былі сапраўднымі іскраўцамі-ленінцамі. Дэлегаты разбіліся на некалькі групіровак. Староннікі Леніна, або цвёрдыя іскраўцы, мелі 24 галасы, 9 іскраўцаў ішлі за Мартавым. Гэта былі няўстойлівыя іскраўцы. Частка дэлегатаў хісталася паміж «Искрой» і яе праціўнікамі — такіх на з'ездзе налічвалася 10 галасоў. Гэта быў цэнтр. Адкрытыя праціўнікі «Искры» мелі 8 галасоў (3 «эканамісты» і 5 бундаўцаў). Дастаткова было іскраўцам раскалоцца, і ворагі «Искры» маглі ўзяць верх.

Адсюль відаць, якая складаная абстаноўка была на з'ездзе. Ленін паклаў многа сіл для таго, каб забяспечыць перамогу «Искры» на з'ездзе.

Важнейшай справай з'езда было прыняцце праграмы партыі. Галоўным пытаннем, якое выклікала пярэчанні апартуністычнай часткі з'езда пры абмеркаванні праграмы, — было пытанне аб дыктатуры пралетарыята. Апартуністы не былі згодны з рэвалюцыйнай часткай з'езда таксама па раду іншых праграмных пытанняў. Але яны рашылі даць бой, галоўным чынам, па пытанню аб дыктатуры пралетарыята, спасылаючыся на тое, што рад сацыял-дэмакратычных партый за граніцай не мае ў сваёй праграме пункта аб дыктатуры пралетарыята, што таму можна было-б не ўключаць яго і ў праграму Расійскай сацыял-дэмакратыі.

Апартуністы пярэчылі таксама супроць уключэння ў праграму партыі патрабаванняў па сялянскаму пытанню. Гэтыя людзі не хацелі рэвалюцыі, таму яны чураліся саюзніка рабочага класа — сялянства, няпрыязна адносіліся да яго.

Бундаўцы і польскія сацыял-дэмакраты пярэчылі супроць права нацый на самавызначэнне. Ленін заўсёды вучыў, што рабочы клас абавязан змагацца супроць нацыянальнага гнёту. Пярэчанне супроць гэтага патрабавання ў праграме — было роўназначна прапанове — адмовіцца ад пралетарскага інтэрнацыяналізма, стаць пасобнікам нацыянальнага гнёту.

Ленін нанёс усім гэтым пярэчанням сакрушальны ўдар.

З'езд прыняў прапанаваную «Искрай» праграму.

Гэтая праграма складалася з двух частак — праграмы-максімум і праграмы-мінімум. У праграме-максімум гаварылася аб галоўнай задачы партыі рабочага класа — аб сацыялістычнай рэвалюцыі, звяржэнні ўлады капіталістаў, устанаўленні дыктатуры пралетарыята. У праграме-мінімум гаварылася аб бліжэйшых задачах партыі, якія праводзіліся яшчэ да звяржэння капіталістычнага ладу, да ўстанаўлення дыктатуры пралетарыята: аб звяржэнні царскага самадзяржаўя, устанаўленні дэмакратычнай рэспублікі, увядзенні для рабочых 8-гадзіннага рабочага дня, знішчэнні на вёсцы ўсіх астаткаў прыгонніцтва, звароце сялянам адабраных у іх памешчыкамі зямель («адрэзкаў»).

У далейшым бальшавікі замянілі патрабаванне аб звароце «адрэзкаў» патрабаваннем аб канфіскацыі ўсёй памешчыцкай зямлі.

Праграма, прынятая на II з'ездзе, была рэвалюцыйнай праграмай партыі рабочага класа.

Яна праіснавала да VIII з'езда партыі, калі наша партыя пасля перамогі пралетарскай рэвалюцыі прыняла новую праграму.

Пасля прыняцця праграмы II з'езд партыі перайшоў да абмеркавання праекта статута партыі. Прыняўшы праграму і стварыўшы асновы для ідэйнага аб'яднання партыі, з'езд павінен быў прыняць таксама статут партыі, каб пакласці канец саматужніцтву і гурткоўшчыне, арганізацыйнай раздробленасці і адсутнасці цвёрдай дысцыпліны ў партыі.

Але калі прыняцце праграмы прайшло параўнальна гладка, то пытанне аб статуце партыі выклікала на з'ездзе запятыя спрэчкі. Найбольш рэзкія рознагалоссі разгарнуліся з-за фармуліроўкі першага параграфа статута — аб членстве ў партыі. Хто можа быць членам партыі, якім павінен быць састаў партыі, чым павінна быць партыя ў арганізацыйных адносінах — арганізаваным цэлым, або чымсьці неаформленым — такія былі пытанні, якія ўзніклі ў сувязі з першым параграфам статута. Змагаліся дзве фармуліроўкі: фармуліроўка Леніна, якую падтрымліваў Плеханаў і цвёрдыя іскраўцы, і фармуліроўка Мартава, якую падтрымлівалі Аксельрод, Засуліч, няўстойлівыя іскраўцы, Троцкі і ўся адкравенна-апартуністычная частка з'езда.

Фармуліроўка Леніна гаварыла, што членам партыі можа быць усякі, хто прызнае праграму партыі, падтрымлівае партыю ў матэрыяльных адносінах і з'яўляецца членам адной з яе арганізацый. Фармуліроўка-ж Мартава, лічачы прызнанне праграмы і матэрыяльнае падтрыманне партыі неабходнымі ўмовамі членства ў партыі, не лічыла, аднак, удзел у адной з арганізацый партыі ўмовай членства ў партыі, лічачы, што член партыі можа і не быць членам адной з арганізацый партыі.

Ленін разглядаў партыю, як **арганізаваны** атрад, члены якога не самі залічваюць сябе ў партыю, а прымаюцца ў партыю адной з яе арганізацый і падпарадкоўваюцца, стала быць, дысцыпліне партыі, тады як Мартаў разглядаў партыю, як нешта арганізацыйна **неаформленае**, члены якога самі залічваюць сябе ў партыю і не абавязаны, стала быць, падпарадкоўвацца дысцыпліне партыі, калі яны не ўваходзяць у адну з арганізацый партыі.

Такім чынам, фармуліроўка Мартава, у адрозненне ад ленінскай фармуліроўкі, шырока адчыняла дзверы партыі няўстойлівым непралетарскім элементам. Напярэдадні буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі сярод буржуазнай інтэлігенцыі былі такія людзі, якія часова спачувалі рэвалюцыі. Яны зрэдку маглі нават аказаць невялікую паслугу партыі. Але гэтыя людзі не сталі-б уваходзіць у арганізацыю, падпарадкоўвацца партыйнай дысцыпліне, выконваць партыйныя заданні, не сталі-б падвяргацца небяспекам, якія былі з гэтым звязаны. І такіх людзей Мартаў і іншыя меншавікі прапаноўвалі лічыць членамі партыі, прапаноўвалі даць ім права і магчымасць рабіць уплыў на партыйныя справы. Яны прапаноўвалі нават даць кожнаму стачачніку права «залічваць» сябе ў члены партыі, хоць у стачках прымалі ўдзел і не сацыялісты, анархісты, эсэры.

Атрымлівалася так, што замест маналітнай і баявой, чотка арганізаванай партыі, за якую змагаліся Ленін і ленінцы на з'ездзе, мартаўцы хацелі мець рознашэрсную і расплывчатую, неаформленую партыю, якая не магла быць баявой партыяй хоць-бы таму, што яна была-б рознашэрснай і не магла-б мець цвёрдай дысцыпліны.

Адкол няўстойлівых іскраўцаў ад цвёрдых іскраўцаў, іх саюз з цэнтрам і далучэнне да іх адкрытых апартуністаў далі Мартаву перавагу ў гэтым пытанні. З'езд большасцю 28 галасоў супроць 22 пры адным устрымаўшымся прыняў першы параграф статута ў фармуліроўцы Мартава.

Пасля расколу іскраўцаў па першаму параграфу статута барацьба на з'ездзе яшчэ больш абвастрылася. З'езд набліжаўся да канца, да выбараў кіруючых устаноў партыі — рэдакцыі цэнтральнага органа партыі («Искра») і Цэнтральнага Камітэта. Аднак, перш чым з'езд перайшоў да выбараў, адбылося некалькі падзей, якія змянілі суадносіны сіл на з'ездзе.

У сувязі са статутам партыі з'езду прышлося заняцца Бундам. Бунд прэтэндаваў на асобае становішча ў партыі. Ён патрабаваў, каб яго прызналі адзіным прадстаўніком яўрэйскіх рабочых у Расіі. Пайсці на гэтае патрабаванне Бунда азначала раздзяліць рабочых у партыйных арганізацыях па нацыянальнай адзнацы, адмовіцца ад адзіных класавых тэрытарыяльных арганізацый рабочага класа. З'езд адверг бундаўскі арганізацыйны нацыяналізм. Тады бундаўцы пакінулі з'езд. Пакінулі з'езд і два «эканамісты», калі з'езд адмовіўся прызнаць іх загранічны саюз прадстаўніком партыі за граніцай.

Ухол са з'езда сямі апартуністаў змяніў суадносіны сіл на карысць ленінцаў.

Пытанне аб саставе цэнтральных устаноў партыі з самага пачатку было ў цэнтры ўвагі Леніна. Ленін лічыў неабходным правесці ў Цэнтральны Камітэт цвёрдых і паслядоўных рэвалюцыянераў. Мартаўцы дабіваліся перавагі ў Цэнтральным Камітэце няўстойлівых, апартуністычных элементаў. Большасць з'езда пайшла ў гэтым пытанні за Леніным. У Цэнтральны Камітэт былі выбраны староннікі Леніна.

Па прапанове Леніна ў рэдакцыю «Искры» былі выбраны Ленін, Плеханаў і Мартаў. Мартаў патрабаваў на з'ездзе, каб у састаў рэдакцыі «Искры» былі выбраны ўсе шэсць старых рэдактараў «Искры», большасць якіх складалася са староннікаў Мартава. З'езд большасцю адхіліў гэтую прапанову. Была выбрана тройка, якую прапанаваў Ленін. Тады Мартаў заявіў, што ён у рэдакцыю цэнтральнага органа не ўвойдзе.

Такім чынам сваім галасаваннем па пытанню аб цэнтральных установах партыі з'езд замацаваў паражэнне староннікаў Мартава і перамогу староннікаў Леніна.

З гэтага моманту староннікаў Леніна, якія атрымалі на з'ездзе большасць галасоў пры выбарах, пачалі называць бальшавікамі, праціўнікаў-жа Леніна, якія атрымалі меншасць галасоў, пачалі называць меншавікамі.

Падводзячы вынікі работам II з'езда, можна прысці да наступных вывадаў:

1) З'езд замацаваў перамогу марксізма над «эканамізмам», над адкрытым апартунізмам;

2) З'езд прыняў праграму і статут, стварыў сацыял-дэмакратычную партыю і пабудаваў, такім чынам, рамкі для адзінай партыі.

3) З'езд ускрыў наяўнасць сур'ёзных арганізацыйных рознагалоссяў, раздзяліўшых партыю на дзве часткі, на бальшавікоў і меншавікоў, з якіх першыя адстойваюць арганізацыйныя прынцыпы рэвалюцыйнай сацыял-дэмакратыі, а другія коцяцца ў балота арганізацыйнай расплывчатасці, у балота апартунізма;

4) З'езд паказаў, што месца старых, ужо разбітых партыяй апартуністаў, месца «эканамістаў» — пачынаюць займаць у партыі новыя апартуністы, — меншавікі;

5) З'езд аказаўся не на вышыні свайго становішча ў галіне арганізацыйных пытанняў, меў хістанні, часам даваў нават перавагу меншавікам, і хоць ён паправіўся пад канец, усё-ж не здолеў не толькі выкрыць апартунізм меншавікоў у арганізацыйных пытаннях і ізаляваць іх у партыі, але нават паставіць перад партыяй падобную задачу.

Гэтая апошняя акалічнасць паслужыла адной з галоўных прычын таго, што барацьба паміж бальшавікамі і меншавікамі не толькі не сціхла пасля з'езда, а, наадварот, яшчэ больш абвастрылася.

4. РАСКОЛЬНІЦКІЯ ДЗЕЯННІ МЕНШАВІЦКІХ ЛІДЭРАЎ І АБВАСТРЭННЕ БАРАЦЬБЫ ЎНУТРЫ ПАРТЫІ ПАСЛЯ II З'ЕЗДА. АПАРТУНІЗМ МЕНШАВІКОЎ. КНІГА ЛЕНІНА „КРОК НАПЕРАД, ДВА КРОКІ НАЗАД". АРГАНІЗАЦЫЙНЫЯ АСНОВЫ МАРКСІСЦКАЙ ПАРТЫІ.

Пасля II з'езда барацьба ўнутры партыі яшчэ больш абвастрылася. Меншавікі з усіх сіл стараліся сарваць рашэнні II з'езда партыі і захваціць цэнтры партыі. Меншавікі патрабавалі ўключэння сваіх прадстаўнікоў у рэдакцыю «Искры» і ў ЦК у такой колькасці, каб яны мелі большасць у рэдакцыі і роўную з бальшавікамі колькасць меншавікоў у ЦК. У сувязі з тым, што гэта супярэчыла прамым рашэнням II з'езда, бальшавікі адверглі патрабаванне меншавікоў. Тады меншавікі стварылі тайна ад партыі сваю антыпартыйную фракцыйную арганізацыю, на чале якой стаялі Мартаў, Троцкі і Аксельрод, і «паднялі, як пісаў Мартаў, паўстанне супроць ленінізма». Прыёмам барацьбы супроць партыі яны выбралі — «дэзарганізацыю ўсёй партыйнай работы, псаванне справы, тармажэнне ўсяго і ўся» (выражэнне Леніна). Яны акапаліся ў «Загранічнай Лізе» рускіх сацыял-дэмакратаў, $^{9}/_{10}$ якой складалі адарваныя ад работы ў Расіі інтэлігенты-эмігранты, і пачалі абстрэльваць адтуль партыю, Леніна, ленінцаў.

Меншавікам моцна дапамог Плеханаў. На II з'ездзе Плеханаў ішоў разам з Леніным. Але пасля II з'езда Плеханаў даў меншавікам запалохаць сябе пагрозай расколу. Ён рашыў у што-б то ні стала «памірыцца» з меншавікамі. Да меншавікоў Плеханава цягнуў груз яго ранейшых апартуністычных памылак. З прымірэнца да апартуністаў-меншавікоў Плеханаў хутка сам стаў меншавіком. Плеханаў патрабаваў уключэння ў састаў рэдакцыі «Искры» ўсіх старых рэдактараў-меншавікоў, адвергнутых з'ездам. Ленін не мог, вядома, згадзіцца з гэтым і вышаў з рэдакцыі «Искры» з тым, каб умацавацца ў ЦК партыі і з гэтай пазіцыі біць апартуністаў. Плеханаў асабіста сам, парушаючы волю з'езда, кааптаваў у састаў рэдакцыі «Искры» былых рэдактараў-меншавікоў. З гэтага моманту, з № 52 «Искры», меншавікі ператварылі яе ў свой орган і пачалі прапаведваць праз «Искру» свае апартуністычныя погляды.

З гэтага часу пачалі гаварыць у партыі аб **старой** «Искре», як аб ленінскай, бальшавіцкай «Искре», і аб **новай** «Искре», як аб меншавіцкай, апартуністычнай.

З пераходам «Искры» ў рукі меншавікоў яна стала органам барацьбы з Леніным, бальшавікамі, органам прапаганды меншавіцкага апартунізма ў галіне, перш за ўсё, арганізацыйных пытанняў. Аб'яднаўшыся з «эканамістамі» і бундаўцамі, меншавікі адкрылі на старонках «Искры» паход супроць, як яны гаварылі, — ленінізма. Плеханаў не змог утрымацца на пазіцыях прымірэнцтва і праз некаторы час таксама далучыўся да паходу. Так яно і павінна было здарыцца па логіцы рэчаў: хто настойвае на прымірэнцтве з апартуністамі, той павінен скаціцца да апартунізма. Са старонак новай «Искры» паліліся, як з «рога ізобилия», заявы і артыкулы аб тым, што партыя не павінна быць арганізаваным цэлым, што трэба дапусціць у саставе партыі існаванне свабодных груп і адзіночак, не абавязаных падпарадкоўвацца рашэнням яе органаў, што трэба даць кожнаму інтэлігенту, спачуваючаму партыі, таксама як «кожнаму стачачніку» і «кожнаму дэманстранту», абвясціць сябе членам партыі, што патрабаванне падпарадкоўвацца ўсім рашэнням партыі ёсць «фармальна-бюракратычныя» адносіны да справы, што патрабаванне падпарадкавання з боку меншасці большасці ёсць «механічнае падаўленне» волі членаў партыі, што патрабаванне аднолькавага падпарадкавання дысцыпліне партыі ўсіх членаў партыі,—і лідэраў, і радавых членаў, — ёсць устанаўленне «прыгоннага права» ў партыі, што «нам» патрэбен у партыі не цэнтралізм, а анархічны «аўтанамізм», які дае права асобным людзям і арганізацыям партыі не выконваць рашэнняў партыі.

Гэта была разнузданая прапаганда арганізацыйнай разбэшчанасці, падрыву партыйнасці і партыйнай дысцыпліны, выхвалення інтэлігенцкага індывідуалізма, апраўдання анархічнай недысцыплінаванасці.

Меншавікі яўна цягнулі партыю назад ад II з'езда партыі да арганізацыйнай раздробленасці, да гурткоўшчыны, да саматужніцтва.

Неабходна было даць меншавікам рашучую адповедзь.

Гэтую адповедзь даў ім Ленін у сваёй выдатнай кнізе «Крок наперад, два крокі назад», якая вышла ў свет у маі 1904 года.

Вось асноўныя арганізацыйныя палажэнні, якія развіты Леніным у гэтай кнізе і сталі потым арганізацыйнымі асновамі бальшавіцкай партыі.

1) Марксісцкая партыя ёсць частка рабочага класа, яго атрад. Але атрадаў у рабочага класа многа, — стала быць, не ўсякі атрад рабочага класа можа быць назван партыяй рабочага класа. Партыя адрозніваецца ад іншых атрадаў рабочага класа перш за ўсё тым, што яна з'яўляецца не простым атрадам, а **перадавым** атрадам, **свядомым** атрадам, **марксісцкім** атрадам рабочага класа, узброеным веданнем грамадскага жыцця, веданнем законаў развіцця грамадскага жыцця, веданнем законаў класавай барацьбы і здольным з прычыны гэтага весці рабочы клас, кіраваць яго барацьбой. Таму нельга змешваць партыю і рабочы клас, як нельга змешваць частку і цэлае, нельга патрабаваць, каб кожны стачачнік мог абвясціць сябе членам партыі, бо хто змешвае партыю і клас, той зніжае ўзровень свядомасці партыі да ўзроўню «кожнага стачачніка», той знішчае партыю, як перадавы свядомы атрад рабочага класа. Задача партыі заключаецца не ў тым, каб **зніжаць** свой узровень да ўзроўню «кожнага стачачніка», а ў тым, каб **падымаць** масы рабочых, **падымаць** «кожнага стачачніка» да ўзроўню партыі.

«Мы — партыя класа, пісаў Ленін, і таму **амаль увесь клас** (а ў ваенныя часы, у эпоху грамадзянскай вайны, і цалкам увесь клас) павінен дзейнічаць пад кіраўніцтвам нашай партыі, павінен прымыкаць да нашай партыі, як мага шчыльней, але было-б manілаўшчынай і «хвасцізмам» думаць, што калі-небудзь амаль увесь клас або ўвесь клас здолее, пры капіталізме, падняцца да свядомасці і актыўнасці свайго перадавога атрада, сваёй сацыял-дэмакратычнай партыі. Ні адзін яшчэ разумны сацыял-дэмакрат не сумняваўся ў тым, што пры капіталізме нават прафесіянальная арганізацыя (больш прымітыўная, больш даступная свядомасці неразвітых слаёў) не ў сілах ахапіць амаль увесь або ўвесь рабочы клас. Толькі абманваць сябе, закрываць вочы на велізарнасць нашых задач, звужаць гэтыя задачы — азначала-б забываць аб адрозненні паміж перадавым атрадам і ўсімі масамі, якія цягаюцца да яго, забываць аб пастаянным абавязку перадавога атрада **падымаць** усё больш і больш абшырныя слаі да гэтага перадавога ўзроўню» (**Ленін**, т. VI, стар. 205—206).

2) Партыя ёсць не толькі перадавы, свядомы атрад рабочага класа, але і разам з тым, — **арганізаваны** атрад рабочага класа, які мае сваю дысцыпліну, абавязковую для яе членаў. Таму члены партыі абавязкова павінны быць членамі адной з арганізацый партыі. Калі-б партыя была не **арганізаваным** атрадам класа, не **сістэмай арганізацыі**, а простай сумай людзей, якія самі сябе абвяшчаюць членамі партыі, але не ўваходзяць у адну з арганізацый партыі і, значыць, **не арганізаваны**, стала быць, — не абавязаны падпарадкоўвацца рашэнням партыі, — то партыя ніколі не мела-б адзінай волі, яна ніколі не магла-б ажыццяўляць адзінства дзеянняў сваіх членаў, — значыць, яна не мела-б магчымасці кіраваць барацьбой рабочага класа. Партыя толькі ў тым выпадку можа кіраваць практычна барацьбой рабочага класа і накіроўваць яго да адной мэты, калі ўсе яе члены будуць **арганізаваны** ў адзіны агульны атрад, спаяны адзінствам волі, адзінствам дзеянняў, адзінствам дысцыпліны.

Пярэчанне меншавікоў аб тым, што ў такім выпадку многія інтэлігенты, скажам, прафесары, студэнты, гімназісты і т. п., астануцца па-за партыяй, бо яны не хочуць увайсці ў тыя ці іншыя арганізацыі партыі або таму, што цягацяцца дысцыплінай партыі, або таму, як гаварыў Плеханаў на II з'ездзе, што лічаць «для сябе нізкім уступленне ў тую ці іншую мясцовую арганізацыю», — гэтае пярэчанне меншавікоў пабівае саміх-жа меншавікоў, бо партыі не патрэбны такія члены, якія цягацяцца партыйнай дысцыплінай і баяцца ўступіць у партыйную арганізацыю. Рабочыя не баяцца дысцыпліны і арганізацыі, і яны ахвотна ўступаюць у арганізацыю, калі яны рашылі стаць членамі партыі. Дысцыпліны і арганізацыі баяцца індывідуалістычна настроеныя інтэлігенты, і яны сапраўды астануцца па-за партыяй. Але-ж гэта і добра, бо партыя пазбавіцца ад напліву няўстойлівых элементаў, які асабліва ўзмацніўся цяпер, у перыяд пачынаючагася ўздыму буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі.

«Калі я гавару, пісаў Ленін, што партыя павінна быць **сумай** (і не простай арыфметычнай сумай, а комплексам) **арганізацый**, то... я выражаю гэтым зусім ясна і дакладна сваё пажаданне, сваё патрабаванне, каб партыя, як перадавы атрад класа, прадстаўляла сабой штосьці магчыма больш **арганізаванае**, каб партыя ўспрымала ў сябе толькі такія элементы, якія **дапускаюць хоць мінімум арганізаванасці...»** (**Ленін**, т. VI, стар. 203).

І далей:

«На **словах** формула Мартава адстойвае інтарэсы шырокіх слаёў пралетарыята; на **справе** гэтая формула паслужыць інтарэсам **буржуазнай інтэлігенцыі**, якая чураецца пралетарскай дысцыпліны і арганізацыі. Ніхто не адважыцца адмаўляць, што **інтэлігенцыя, як асобы слой** сучасных капіталістычных таварыстваў, характарызуецца наогул і ў цэлым, **іменна індывідуалізмам** і нездольнасцю да дысцыпліны і арганізацыі» (там-жа, стар. 212).

І яшчэ:

«Пралетарыят не баіцца арганізацыі і дысцыпліны... Пралетарыят не стане клапаціцца аб тым, каб пп. прафесары і гімназісты, якія не жадаюць увайсці ў арганізацыю, прызнаваліся членамі партыі за работу пад кантролем арганізацыі... Не пралетарыяту, а **некаторым інтэлігентам** у нашай партыі нехапае **самавыхавання** ў духу арганізацыі і дысцыпліны» (там-жа, стар. 307).

3) Партыя ёсць не проста арганізаваны атрад, а **«вышэйшая форма арганізацыі»** сярод усіх іншых арганізацый рабочага класа, заклікаcная **кіраваць** усімі астатнімі арганізацыямі рабочага класа. Партыя, як вышэйшая форма арганізацыі, якая складаецца з лепшых людзей класа, узброеных перадавой тэорыяй, веданнем законаў класавай барацьбы і вопытам рэвалюцыйнага руху, мае ўсе магчымасці кіраваць — і абавязана кіраваць — усімі іншымі арганізацыямі рабочага класа. Імкненне меншавікоў умаліць і прынізіць кіруючую ролю партыі вядзе да аслаблення ўсіх іншых арганізацый пралетарыята, кіруемых партыяй, — значыць — да аслаблення і абяззбройвання пралетарыята, бо «ў пралетарыята няма іншай зброі ў барацьбе за ўладу апрача арганізацыі» (**Ленін**, т. VI, стар. 328).

4) Партыя ёсць увасабленне сувязі перадавога атрада рабочага класа з мільённымі масамі рабочага класа. Якім-бы лепшым перадавым атрадам ні была партыя і як-бы яна добра ні была арганізавана, яна ўсё-ж не можа жыць і развівацца без сувязей з беспартыйнымі масамі, без памнажэння гэтых сувязей, без умацавання гэтых сувязей. Партыя, якая замкнулася ў сабе, адасобілася ад мас і страціла ці нават аслабіла сувязі са сваім класам, — павінна страціць давер'е і падтрыманне мас, — значыць — павінна немінуча загінуць. Каб жыць поўным жыццём і развівацца, партыя павінна памнажаць сувязі з масамі і дабіцца давер'я мільённых мас свайго класа.

«Каб быць сацыял-дэмакратычнай **партыяй**, гаварыў Ленін, трэба дабіцца **падтрымання** іменна **класа»** (**Ленін**, т. VI, стар. 208).

5) Партыя, для таго, каб правільна функцыянаваць і планамерна кіраваць масамі, — павінна быць арганізавана на пачатках **цэнтралізма**, з адзіным статутам, з адзінай партыйнай дысцыплінай, з адзіным кіруючым органам на чале, у асобе з'езда партыі, а ў прамежках паміж з'ездамі — у асобе ЦК партыі, з падпарадкаваннем з боку меншасці большасці, асобных арганізацый—цэнтру, ніжэйшых арганізацый—вышэйшым. Без гэтых умоў партыя рабочага класа не можа быць сапраўднай партыяй, не можа выконваць сваіх задач па кіраўніцтву класам.

Вядома, з прычыны нелегальнага існавання партыі ва ўмовах царскага самадзяржаўя, партыйныя арганізацыі не маглі ў тыя часы будавацца на аснове выбарнасці знізу, з прычыны чаго партыя вымушана была мець сугуба канспіратыўны характар. Але Ленін лічыў, што гэта **часовая** з'ява ў жыцці нашай партыі адпадзе з першых-жа дзён ліквідацыі царызма, калі партыя стане адкрытай, легальнай, і партыйныя арганізацыі будуць будавацца на пачатках дэмакратычных выбараў, на пачатках **дэмакратычнага цэнтралізма**.

«**Раней**, пісаў Ленін, наша партыя не была арганізаваным фармальна цэлым, а толькі сумай прыватных груп, і таму іншых адносін паміж гэтымі групамі, апрача ідэйнага ўздзеяння, і быць не магло. **Цяпер** мы сталі арганізаванай партыяй, а гэта і азначае стварэнне ўлады, ператварэнне аўтарытэта ідэй у аўтарытэт улады, падпарадкаванне партыйным вышэйшым інстанцыям з боку ніжэйшых» (**Ленін**, т. VI, стар. 291).

Абвінавачваючы меншавікоў у арганізацыйным нігілізме і панскім анархізме, не дапускаючым над сабой улады партыі і яе дысцыпліны, Ленін пісаў:

«Рускаму нігілісту гэты панскі анархізм асабліва ўласцівы. Партыйная арганізацыя здаецца яму жудаснай «фабрыкай», падпарадкаванне часткі цэламу і меншасці большасці ўяўляецца яму «занявольваннем»... раздзяленне працы пад кіраўніцтвам цэнтра выклікае з яго боку трагікамічныя воплі супроць ператварэння людзей у «калёсікі і вінцікі» (прычым асабліва знішчальным відам гэтага ператварэння лічыцца ператварэнне рэдактараў у супрацоўнікаў), упамінанне аб арганізацыйным статуце партыі выклікае пагардлівую грымасу і зневажальную (па адрасу «фармалістаў») заўвагу, што можна-б і зусім без статута» (там-жа, стар. 310).

6) Партыя ў сваёй практыцы, калі яна хоча захаваць **адзінства** сваіх радоў, павінна праводзіць **адзіную** пралетарскую дысцыпліну, **аднолькава** абавязковую для ўсіх членаў партыі як для лідэраў, так і для радавых. Таму ў партыі не павінна быць дзялення на «выбраных», для якіх дысцыпліна не абавязкова, і «нявыбраных», якія абавязаны падпарадкоўвацца дысцыпліне. Без гэтай умовы не могуць быць захаваны цэласнасць партыі і адзінства яе радоў.

«Паўнейшая адсутнасць, пісаў Ленін, **разумных** довадаў супроць рэдакцыі, назначанай з'ездам, у Мартава і К° лепш за ўсё ілюструецца іх-жа слоўцам: «мы не прыгонныя»... Псіхалогія буржуазнага інтэлігента, які прылічвае сябе да «выбраных душ», што стаяць вышэй масавай арганізацыі і масавай дысцыпліны, выступае тут надзвычай выразна... Інтэлігенцкаму індывідуалізму... **усякая** пралетарская арганізацыя і дысцыпліна здаюцца **прыгонным правам»** (**Ленін**, т. VI, стар. 282).

І далей:

«Па меры таго, як складваецца ў нас **сапраўдная** партыя, свядомы рабочы павінен навучыцца адрозніваць псіхалогію воіна пралетарскай арміі ад псіхалогіі буржуазнага інтэлігента, які фарсіць анархічнай фразай, павінен навучыцца **патрабаваць** выканання абавязкаў члена партыі не толькі ад радавых, але **і** ад «людзей верху» (там-жа, стар. 312).

Падводзячы вынікі аналізу рознагалоссяў і вызначаючы пазіцыю меншавікоў, як «апартунізм у арганізацыйных пытаннях», Ленін лічыў, што адным з асноўных грахоў меншавізма з'яўляецца недаацэнка значэння партыйнай **арганізацыі**, як зброі пралетарыята ў яго барацьбе за сваё вызваленне. Меншавікі лічылі, што партыйная **арганізацыя** пралетарыята не мае сур'ёзнага значэння для перамогі рэвалюцыі. Наперакор меншавікам Ленін лічыў, што аднаго толькі **ідэйнага** аб'яднання пралетарыята **недастаткова** для перамогі,— каб перамагчы, неабходна **«замацаваць»** ідэйнае адзінства «матэрыяльным адзінствам **арганізацыі»** пралетарыята. Ленін лічыў, што толькі пры гэтай умове пралетарыят можа стаць непераможнай сілай.

«У пралетарыята, пісаў Ленін, няма іншай зброі ў барацьбе за ўладу, апрача арганізацыі. Раз'ядноемы панаваннем анархічнай канкурэнцыі ў буржуазным свеце, прыдаўлены паднявольнай работай на капітал, адкідваемы пастаянна «на дно» поўнай галечы, здзічэння і выраджэння, пралетарыят можа стаць і немінуча стане непераможнай сілай толькі дзякуючы таму, што ідэйнае аб'яднанне яго прынцыпамі марксізма замацоўваецца матэрыяльным адзінствам арганізацыі, якая згуртоўвае мільёны працоўных у армію рабочага класа. Перад гэтай арміяй не ўстаіць ні струхнеўшая ўлада рускага самадзяржаўя, ні трухнеючая ўлада міжнароднага капітала» (там-жа, стар. 328).

Гэтымі вешчымі словамі заканчвае Ленін сваю кнігу.

Такімі з'яўляюцца асноўныя арганізацыйныя палажэнні, развітыя Леніным у яго выдатнай кнізе «Крок наперад, два крокі назад».

Значэнне гэтай кнігі заключаецца перш за ўсё ў тым, што яна адстаяла партыйнасць супроць гурткоўшчыны і партыю супроць дэзарганізатараў, разграміла меншавіцкі апартунізм у арганізацыйных пытаннях і заклала арганізацыйныя асновы бальшавіцкай партыі.

Але гэтым не вычэрпваецца яе значэнне. Яе гістарычнае значэнне заключаецца ў тым, што ў ёй Ленін першы ў гісторыі марксізма распрацаваў **вучэнне аб партыі**, як кіруючай **арганізацыі** пралетарыята, як асноўнай **зброі** ў руках пралетарыята, без якой немагчыма перамагчы ў барацьбе за пралетарскую дыктатуру.

Распаўсюджанне ленінскай кнігі «Крок наперад, два крокі назад» сярод партыйных работнікаў прывяло да та-

(Працяг на 4 стар.).

ПРАЦЯГ

го, што большасць мясцовых арганізацый згуртавалася вакол Леніна.

Але чым цясней згуртоўваліся арганізацыі вакол большэвікоў, тым больш злоблена вылі сабе меншавіцкія лідэры.

Летам 1904 года меншавікі захвацілі большасць у ЦК, дзякуючы дапамозе Плеханава і здрадзе двух разлажыўшыхся большэвікоў, Красіна і Наскова. Было відавочна, што меншавікі вядуць справу да расколу. Страта «Іскры» і ЦК ставіла большэвікоў у цяжкае становішча. Неабходна было арганізаваць сваю большэвіцкую газету. Неабходна было арганізаваць новы, III з'езд партыі, каб стварыць новы ЦК партыі і расправіцца з меншавікамі.

За гэту справу ўзяўся Ленін, узяліся большэвікі.

Большэвікі павялі барацьбу за скліканне III з'езда партыі. У жніўні 1904 года ў Швейцарыі пад кіраўніцтвам Леніна адбывалася нарада 22 большэвікоў. Гэта нарада прыняла зварот «Да партыі», які стаў для большэвікоў праграмай барацьбы за скліканне III з'езда.

На трох абласных канферэнцыях большэвіцкіх камітэтаў (Паўднёвай, Каўказскай і Паўночнай) было выбрана Бюро Камітэтаў большасці, якое павяло практычную падрыхтоўку да III з'езда партыі.

4 студзеня 1905 года вышаў першы нумар большэвіцкай газеты «Вперёд».

Такім чынам, у партыі скалоліся дзве абасобленыя фракцыі, большэвікоў і меншавікоў, са сваімі цэнтрамі, са сваімі органамі друку.

КАРОТКІЯ ВЫВАДЫ

У перыяд 1901—1904 гадоў на аснове росту рэвалюцыйнага рабочага руху растуць і мацнеюць марксісцкія соцыял-дэмакратычныя арганізацыі ў Расіі. У упорнай прынцыповай барацьбе з «эканамістамі» перамагае рэвалюцыйная лінія ленінскай «Іскры», перадольваецца ідэйны разброд і «саматужніцтва».

«Іскра» звязвае паміж сабой разрозненыя соцыял-дэмакратычныя гурткі і групы і падрыхтоўвае II з'езд партыі. На II з'ездзе ў 1903 годзе ўтварылася Расійская соцыял-дэмакратычная рабочая партыя, былі прыняты праграма, статут партыі, былі створаны цэнтральныя кіруючыя органы партыі.

У барацьбе, якая адбывалася на II з'ездзе, за канчатковую перамогу іскраўскага напрамку ўнутры РСДРП паяўляюцца дзве групы. Група большэвікоў і група меншавікоў.

Галоўныя рознагалоссі паміж большэвікамі і меншавікамі пасля II з'езда разгортваюцца па арганізацыйных пытаннях.

Меншавікі збліжаюцца з «эканамістамі» і займаюць іх месца ў партыі. Апартунізм меншавікоў праяўляецца пакуль-што ў галіне арганізацыйных пытанняў. Меншавікі супроць баявой рэвалюцыйнай партыі ленінскага тыпу. Яны за расплывістую, неарганізаваную, хвасцісцкую партыю. Яны вядуць лінію расколу ў партыі. Пры дапамозе Плеханава яны захватваюць «Іскру» і ЦК, скарыстоўваючы гэтыя цэнтры ў сваіх раскольніцкіх мэтах.

Бачачы пагрозу расколу з боку меншавікоў, большэвікі прымаюць меры абуздання раскольнікаў, мабілізуюць мясцовыя арганізацыі за скліканне III з'езда, выдаюць сваю газету «Вперед».

Такім чынам, напярэдадні першай рускай рэвалюцыі, у перыяд пачаўшайся ўжо руска-японскай вайны, большэвікі і меншавікі выступаюць як абасобленыя адны ад адных палітычныя групы.

—o—

ПАРТЫЙНАЕ ЖЫЦЦЁ

БОЛЬШЭВІКІ МЕНСКА ВЫВУЧАЮЦЬ КАРОТКІ КУРС ГІСТОРЫІ ВКП(б)

Учора 14 верасня ў горадзе быў чарговы дзень партыйнай вучобы. Небывалай актыўнасцю комуністаў і ўзорам большэвіцкай дысцыплінаванасці адзначан гэты дзень. На ўсіх прадпрыемствах і ўстановах сотні і тысячы комуністаў, спачуваючых і беспартыйных у шматлікіх гуртках вывучалі ўводзіны і першы раздзел выдатнага дакумента сталінскай эпохі—Кароткага курса гісторыі ВКП(б).

Выключна арганізавана, пры стопрацантнай яўцы комуністаў прайшоў дзень партыйнай вучобы на швейнай фабрыцы «Кастрычнік». На фабрыцы працавала 9 гурткоў партыйнай асветы і 4 комсамольскія гурткі. Адным з гурткоў кіраваў культпроп райкома тав. Камінскі. Вялікае імкненне да вывучэння гісторыі ВКП(б) праяўляюць беспартыйныя рабочыя. Ужо запісалася 200 чалавек. Партком стварае для іх спецыяльныя гурткі.

Усе гурткі сеткі партыйнай і комсамольскай асветы завода імя Варашылава прыступілі да вывучэння гісторыі ВКП(б). Заняткі праходзілі жыва пры вялікай актыўнасці слухачоў. Партыйны камітэт арганізаваў чытку на ўсіх цэхавых сходах перадавога артыкула «Праўды» — «Глыбока вывучаць гісторыю партыі Леніна—Сталіна». Тамжа, на сходах, беспартыйныя рабочыя запісваліся ў гурткі па вывучэнню гісторыі ВКП(б). У зборачным цэху запісалася ў гурток 48 рабочых.

Больш 350 чалавек слухачоў гурткоў сеткі партыйнай і комсамольскай асветы Менскага чыгуначнага вузла ў гэты дзень сабраліся ў клубе імя Леніна. Пасля чыткі перадавога артыкула «Праўды» ад 9 верасня праслухалі ўступную лекцыю тав. Верамейчыка па першай тэмы Кароткага курса гісторыі ВКП(б). 20 верасня ўсе гурткі вузла пачынаюць вывучэнне гісторыі ВКП(б).

Вялікі інтарэс да вывучэння гісторыі большэвіцкай партыі праяўляе беспартыйная савецкая інтэлігенцыя. У Наркам'юсце БССР увесь калектыў у 40 чалавек будзе вывучаць гісторыю ВКП(б) Беспартыйныя таварышы запісаліся ў новаарганізаваныя два гурткі.

З велізарным уздымам прайшлі заняткі ў гуртках завода імя Кірава, «Ударнік», фабрыцы імя Куйбышава і іншых партарганізацыях.

Вучоба маладых комуністаў

ЛЕПЕЛЬ, 13 верасня. Лепельскі райком КП(б)Б рыхтуе тэарэтычную канферэнцыю па статуту ВКП(б) для новапрынятых кандыдатаў партыі. Правядзенне канферэнцыі намечана на 15 кастрычніка.

З 1 верасня маладыя комуністы пачалі рыхтавацца да канферэнцыі. Статут разбіт на 6 тэм, і кожны кандыдат атрымаў адну з тэм, па якой ён будзе рабіць даклад на канферэнцыі. Нядаўна прынятая ў кандыдаты партыі комсамолка т. Бяляева актыўна рыхтуецца да канферэнцыі. Тт. Дэмітрачонак і Ароніна рыхтуюцца да канферэнцыі па матэрыялах Леніна і Сталіна.

Для ўдзельнікаў канферэнцыі партыйны кабінет арганізаваў 3 верасня першую лекцыю на тэму: «Комуністычная партыя — перадавы, арганізаваны атрад рабочага класа». Лекцыя была праслухана з вялікай цікавасцю. Пры партыйным кабінеце падабрана неабходная літаратура па статуту партыі, вылучана група кансультантаў. У сетцы партыйнай асветы прыступілі да вывучэння гісторыі ВКП(б) па новаму падручніку.

У Перарostaўскім сельсовеце прапагандыст тав. Власенка правёў 10 верасня заняткі ў партыйнай школе па першай главе Кароткага курса гісторыі ВКП(б).

Небывалая актыўнасць і арганізаванасць

СМАЛЯВІЧЫ. Працоўныя раёна праяўляюць небывалую цікавасць да вывучэння гераічнай гісторыі партыі Леніна—Сталіна. Як толькі быў атрыман першы нумар «Праўды» з Кароткім курсам гісторыі ВКП(б), комуністы, комсамольцы, беспартыйныя рабочыя і калгаснікі прыступілі да вывучэння яе.

Пры райкоме КП(б)Б 11 верасня праведзена нарада прапагандыстаў школ па вывучэнню гісторыі партыі. Загадчык парткабінета тав. Еромухін падрабязна расказаў прапагандыстам, як прыступіць да вывучэння Кароткага курса гісторыі ВКП(б). 13 верасня спецыяльным пытаннем на бюро райкома партыі распрацаваны мерапрыемствы па вывучэнню гісторыі. Дадзены ўказанні пярвічным партыйным арганізацыям, як лепш арганізаваць вывучэнне гісторыі ВКП(б) сярод комуністаў, комсамольцаў і сярод беспартыйных.

Ідучы насустрач вялікаму жаданню комуністаў да вывучэння гісторыі партыі, парткабінет Смалявіцкага РК КП(б)Б арганізаваў альбом мастацкай літаратуры, звязаны з жыццём і барацьбой нашай партыі. Арганізавана выстаўка літаратуры. 13 верасня партшкола пры торфзаводзе «Чырвоны сцяг» заняткі праводзіла па публікуемаму ў «Праўдзе» Кароткаму курсу гісторыі ВКП(б).

Я. ПРЫМІЧОЎ.

Вялікая цяга да вывучэння гісторыі большэвізма

ЗАСЛАЎЛЬ. З вялікай радасцю сустрэлі комуністы, комсамольцы, беспартыйныя апублікаванне першых глаў Кароткага курса гісторыі ВКП(б), адобранага ЦК ВКП(б).

На партыйных сходах партарганізацыі былі абмеркаваны перадавыя артыкулы «Праўды» ад 9, 10 верасня, праведзены чыткі першых раздзелаў Кароткага курса гісторыі ВКП(б).

Партыйныя і непартыйныя большэвікі гараць жаданнем вывучаць гісторыю партыі. Райкомам арганізавана чатыры новыя гурткі. Для кіраўніцтва гурткамі па вывучэнню гісторыі партыі па новаму курсу выдзелены прапагандысты з райпартактыва. Апрача таго для арганізацыі чыткі і растлумачэння перадавых «Праўды» і першых раздзелаў гісторыі партыі ў калгасы накіраваны лепшыя кадры агітатараў.

Партыйныя і непартыйныя большэвікі прыступаюць да глыбокага вывучэння Кароткага курса гісторыі ВКП(б). НА ЗДЫМКУ — парторг магілеўскай арцелі «Чырвоны мэблеўшчык» тав. П. Г. Бляхер чытае рабочым арцелі перадавы артыкул «Праўды» «Глыбока вывучаць гісторыю партыі Леніна—Сталіна». Фото С. Грына.

ДАТЭРМІНОВА АПЛОЦІМ ПАДПІСКУ НА ПАЗЫКУ ТРЭЦЯЙ ПЯЦІГОДКІ!

Другой Сесіяй Вярхоўнага Совета СССР зацверджан «Закон аб адзіным дзяржаўным бюджэце СССР на 1938 г.».

Сродкі бюджэта СССР расходуюцца ў інтарэсах усяго народа. 47,3 мільярда рублёў або 40,9 проц. бюджэтных расходаў падае на фінансаванне народнай гаспадаркі. На соцыяльна-культурныя мерапрыемствы 1938 г. асігнавана 31,4 мільярда рублёў. Гэтыя сродкі пойдуць на будаўніцтва школ, больніц, клубаў, тэатраў, дзіцячых садоў і ясляў, на жыллёвае будаўніцтва і т. д.

З асаблівым задаволеннем і энтузіязмам зацвердзілі дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР асігнаванне каля 27 мільярдаў рублёў на абарону краіны, прадэманстраваўшы гэтым магутны патрыятызм совецкага народа, яго любоў да радзімы, да большэвіцкай партыі і вялікага Сталіна.

Адной з крыніц даходнай часткі бюджэта з'яўляецца паступленне ад дзяржаўных пазык. Дзесяткі мільёнаў совецкіх патрыётаў добраахвотна, з найвялікшай актыўнасцю ўдзельнічаюць сваімі працоўнымі зберажэннямі ў фінансаванні гаспадарчага, культурнага і абароннага будаўніцтва нашай краіны.

Аб гэтым яскрава сведчаць вялікі энтузіязм і актыўнасць, з якімі прайшло размяшчэнне Пазыкі трэцяй пяцігодкі (выпуску першага года). Гэтая пазыка была рэалізавана па СССР за кароткі тэрмін на 5.887,4 мільёна рублёў — з перавышэннем сумы выпуску на 887,4 мільёна рублёў.

З вялікім натхненнем падпісалася на Пазыку трэцяй пяцігодкі калгасная вёска. За кароткі тэрмін рэалізавана пазыкі на вёсцы на 897 мільёнаў рублёў. Гэта лічба — паказальнік няўхільнага росту заможнасці калгаснікаў.

Па нашаму Міхалёўскаму сельсовету, Віцебскага раёна, як і па ўсяму Совецкаму Саюзу, падпіска на пазыку прайшла з вялікім уздымам і складае 15.345 рублёў.

Надаючы вялікае гаспадарча-палітычнае значэнне датэрміновай аплаце падпіскі на пазыку, сотні калгаснікаў нашага сельсовета ўжо поўнасцю разлічыліся з дзяржавай па сваёй падпісцы на пазыку, адмаўляючыся ад прадстаўлення растэрміноўкі.

З агульнай сумы падпіскі калгаснікаў і калгасніц у 14.945 рублёў ужо ўнесена апошнімі наяўнымі 10.266 рублёў. Калгаснікі калгасаў «Новы свет» і імя Варашылава поўнасцю аплацілі сваю падпіску і атрымалі на рукі аблігацыі. Лепшыя людзі соцыялістычных палёў, стаханаўцы, калгаснікі тт. Баравікоў Філіп, Старанцоў Васілій, Грыгор'еў Васілій, Глінкін Якаў паказалі прыклад вялікай палітычнай свядомасці, падпісаўшыся на пазыку на 100 рублёў кожны, і аплаціўшы поўнасцю сваю падпіску.

Прыклады выдатнай работы паказалі і актывісты, упаўнаважаныя сельсовета па збору пазыковых узносаў тт. Леонаў Пётр, Кудзяноў Якаў і інш Штодзённа дапамагалі ў правядзенні масава-растлумачальнай работы комсод і фінсекцыя сельсовета.

На гэтых поспехах мы, аднак, не супакойваемся.

Набліжаецца 21-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі Разам з фінактывам, з упаўнаважанымі сельсовета мы зараз праводзім шырокую масава-палітычную работу па сустрэчы гэтай знамянальнай даты поўным зборам грошай па падпісцы на пазыку. Гэту задачу мы з гонарам выканаем.

Выклікаем на соцыялістычнае спаборніцтва ўсіх калгаснікаў і калгасніц, усіх старшынь сельсоветаў і комсодаў, усіх упаўнаважаных сельсоветаў па збору пазыковых узносаў Віцебскай вобласці і ўсёй БССР, заклікаем іх разлічыцца па сваёй падпісцы на пазыку да 21-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі!

Ні аднаго калгасніка, які-б не разлічыўся па сваёй падпісцы на Пазыку трэцяй пяцігодкі!

К. П. ВЛАСЕНКОЎ,
дэпутат Вярхоўнага Совета СССР,
старшыня Міхалёўскага сельсовета,
Віцебскага раёна.

КІНО

„ПРАФЕСАР МАМЛОК"

Новы мастацкі гукавы фільм «Прафесар Мамлок» (вытворчасць Ленінградскай кіностудыі «Ленфільм») з'яўляецца выдатнай з'явай у совецкай кінематаграфіі. Гэта—баявы антыфашысцкі мастацкі кінотвор. Глыбокай рэалістычнасцю вобразаў, праўдзівым паказам абстаноўкі, усёй сілай мастацкай праўды ён накіраван супроць фашызма. У фільме паказаны падзеі і людзі Германіі 1933 года, калі германскі фашызм толькі-што захапіў уладу. Але ў гэтых падзеях, у вобразах людзей мы бачым сёнешнюю Германію, якая стогне пад фашысцкім прыгнётам. Усё лепшае, прагрэсіўнае — навука, літаратура, мастацтва — усё, што служыць на карысць будучыні чалавецтва, топчацца тут крывавымі ботамі фашысцкіх варвараў.

Прафесар Мамлок — тыпічны прадстаўнік той часткі інтэлігенцыі Захада, для якой палітычная барацьба з'яўляецца чужой справай. Выдатны вучоны, гуманіст, ён аддае ўсе свае сілы і веды справе навукі, прагрэсу. Палітыкі для яго не існуе... «У маёй клініцы ёсць толькі ўрачы і хворыя»— рэзка абрывае ён узнікшую спрэчку паміж яго асістэнтам-фашыстам і хворым комуністам-рабочым. У прафесара яшчэ закрыты вочы на палітычную барацьбу, на ўзрастаючую пагрозу фашызма, які нясе з сабой разбурэнне чалавечай культуры. Але ад палітыкі нельга адгарадзіцца ні сценамі свайго дома, ні навуковай работай. Палітыка ўрываецца ў клініку прафесара, у яго сям'ю. Са здзіўленнем прафесар даведваецца, што яго сын Рольф — комуніст, што яго асістэнт — фашыст Гельпах — арудуе ў клініцы з усё большай нагласцю і цынізмам.

З прыходам фашыстаў да ўлады прафесар выганяецца з клінікі толькі за тое, што ён яўрэй. Былы салдат германскай арміі, удзельнік баёў пад Вердэнам, вучоны з вялікім імем, ён падвяргаецца нябачаным зневажанням і здзекам. Збіты штурмавікамі, абарваны, з ганебным надпісам на грудзях прафесар выводзіцца з клінікі на пасмешышча. Гэты эпізод на экране паказан з выключнай сілай. Зганьбаваны, прыніжаны прафесар аднак ідзе ў акружэнні фашысцкіх грамілаў, поўны высокай чалавечай гордасці і пагарды да ворагаў.

Але парушан прывычны бег жыцця. Выратаваны ад самагубства, прафесар Мамлок па інакшаму ўжо адносіцца да навакольнага, ён сочыць за палітыкай, захапляецца мужнасцю комуністаў, яму ўжо знаёмы і блізкі імёны Маркса і Леніна. Становяцца зразумелымі і паводзіны сына-комуніста Рольфа, які, вырваўшыся з фашысцкіх лап, сустракаецца на момант з хворым бацькам. Бачачы з балкона клінікі пагоню штурмавікоў за сынам, прафесар кідае фашыстам яркія словы, поўныя гневу і ненавісці да ворагаў чалавецтва, прасякнутыя любоўю да германскага народа, якому ён аддаў свае сілы, да Германіі вучоных і паэтаў, да Германіі працы і міру. Куля фашыстаў абрывае прамову. Прафесар гіне, як герой, знайшоўшы сваё месца на полі барацьбы з фашызмам, за шчаслівае будучае чалавецтва.

У заключнай частцы фільма паказваецца падпольны сход комуністаў, на якім выступае сын прафесара Рольф. Не зломлена супраціўленне германскіх працоўных супроць фашызма. Барацьба прадаўжаецца, і гэту пераможную барацьбу ўзначальвае гераічная компартыя Германіі.

Аўтары фільма — вядомы нямецкі антыфашысцкі пісьменнік Фрыдрых Вольф і совецкія рэжысёры А. Мінкін і Г. Рапапорт з глыбокім веданнем матэрыялу, канкрэтнай абстаноўкі, людзей стварылі высокамастацкі фільм. Ролю прафесара Мамлока майстэрска выконвае заслужаны артыст рэспублікі ордэнаносец С. Межынскі. Сваёй выдатнай хвалюючай ігрой ён данёс да гледача ўвесь трагічны лёс вучонага ў краінах фашызма. Глыбока запамінаецца ігра артыста-ордэнаносца О. Жакава ў ролі Рольфа, артыста В. Чэснакова ў ролі Гельпаха і інш.

Фільм глыбока хвалюе мастацкай праўдзівасцю. Выкрываючы мярзотны твар фашызма, ён аднačасова паказвае, як мацнее народны фронт, як шырыцца хваля нянавісці да фашызма, як збірае сілы падпольная компартыя, каб нанесці фашызму апошні сакрушальны ўдар.

Т. ХАДКЕВІЧ.

—o—

АДНААСОБНІКІ УСТУПАЮЦЬ У КАЛГАСЫ

ГОМЕЛЬ. (Кар. «Звязды»). За апошні час у Гомельскай вобласці наглядаецца вялікая цяга аднаасобнікаў у калгасы. За першае паўгоддзе 1938 г. у калгасы ўступіла 5347 аднаасобных гаспадарак, з іх ва Уваравіцкім раёне — 449, Церахаўскім — 584, Жлобінскім — 889, Журавіцкім — 316. За апошнюю дэкаду ў калгасы Рэчыцкага раёна ўступіла 51 аднаасобная гаспадарка.

—o—

РЭАРГАНІЗАЦЫЯ БЕЛАРУСКАГА ІНСТЫТУТА ПРАМЫСЛОВАСЦІ

Навукова-даследчы інстытут прамысловасці БССР рэарганізуецца. Сектары скураной, шкляной і тэкстыльнай прамысловасці перадаюцца наркамату лёгкай прамысловасці для стварэння на іх базе цэнтральных лабараторый адпаведных трэстаў. У складзе інстытута застаюцца групы: будаўнічай керамікі, вяжучых матэрыялаў, прамысловых пячэй, парасілавой гаспадаркі і інш. і лабараторыя па іспытах мінеральнай сыравіны. У асноўным інстытут будзе абслугоўваць патрэбы мясцовай прамысловасці. Рэарганізацыя павінна быць скончана ў кастрычніку. Распрацоўваецца тэматычны план інстытута на 1938—39 гг.

—o—

ПЯРШЫНСТВА ПА ТЭНІСУ

У Менску на Ўсебеларускім стадыёне пачаліся спаборніцтвы на асабістае пяршынства БССР па тэнісу. У спаборніцтвах прымаюць удзел 19 мацнейшых тэнісістаў, сярод іх чэмпіён БССР тав. Анікін.

Спаборніцтвы прадоўжацца да 18 верасня.

НОВЫ ПІРАФІЛІТАВЫ ЗАВОД У МЕНСКУ

На базе існуючых у Менску пірафілітавых майстэрань у былым будынку завода «Чырвоны хімік», на Новай Камароўцы ствараецца новы пірафілітавы завод. Ён будзе выпускаць з пірафіліта вазачкі, падстаўкі для гадзіннікаў, электрычныя ізалятары і іншыя прадметы шырокага спажывання, а таксама і прадметы для патрэб прамысловасці. У 1939 годзе намечан выпуск прадметаў шырспажыву не менш чым на 500 тысяч рублёў. Мантаж абсталявання завода пачнецца ў канцы верасня.

АД РЭДАКЦЫІ

У газеце «Звязда» ад 16 жніўня 1937 года быў змешчан артыкул тав. Фралова пад назвай: «Горацкія справы», у якім тав. Каплану С. Я. — упраўляючаму горацкага аддзялення Дзяржбанка—было прад'яўлена абвінавачанне ў трацкізме.

КПК пры ЦК ВКП(б), разглядаючы партыйную справу тав. Каплана, аднавіла яго ў партыі без партыйнага спагнання. Высунутыя ў артыкуле тав. Фралова абвінавачанні супроць т. Каплана не пацвердзіліся.

Гэтым рэдакцыя выпраўляе сваю памылку.

Вык. абавязкі адказнага рэдактара
Д. Т. ЛЕБЕДЗЕЎ.

Дзіцячы кінотэатр
ДЗЯЦІНСТВА
ГОРКАГА

Кіно «Спартак»
ВАРОЖЫЯ
СПЕЖКІ

Кіно
«Парыжская
Комуна»
(Цэнтр. парк культуры і адпачынку)
1. Выпадак на граніцы.
2. Гарачыя дзянёчкі.

У АДДЗЕЛ АБ'ЯЎ званіце па тэлефону № 25-384

ГАСТРОЛІ ВІЦЕБСКАГА ВЕЛДЗЯРЖТЭАТРА
(Памяшк. Белдзяржтэатра)
15 верасня
«ЛЮБОЎ ЯРАВАЯ»
Пачатак а 8 гадзін веч.
Каса адкрыта з 11.30 да 3 г. дня і з 5.30 да 9 г. веч.

Кінотэатр «Чырвоная зорка»
ПРАФЕСАР МАМЛОК

Кінотэатр «Інтэрнацыянал»
ВОЛГА-ВОЛГА

Кінотэатр «Навіны дня»
1. Журнал Саюзкінохронікі № 40.
2. Журналы Менскай студыі кінохронікі №№ 23—24.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ФІЛАРМОНІЯ БССР
абвяшчае ПРЫЁМ
СПЕВАКОЎ І ТАНЦОРАЎ
у ансамбль беларускай народнай песні і пляскі.
ІСПЫТЫ будуць праводзіцца з 20 верасня г. г.
Праезд аплачваецца толькі прынятым на работу ў ансамбль.
ДЫРЭКЦЫЯ.

РАЗВОДЗЬЦЕ КРОЛІКАЎ!
КАЛГАСЫ, КАЛГАСНІКІ, АДНААСОБНІКІ, РАБОЧЫЯ, СЛУЖАЧЫЯ!
БЕЛЗАГОТПУШНІНА
ПРЫСТУПІЛА да ПРОДАЖУ ЖЫВЫХ КРОЛІКАЎ ДЛЯ РАЗВЯДЗЕННЯ.
Загатоўчыя цэны на кролікавыя шкуркі ПАВЫСІЛІСЯ:
за шкурку пародзістага кроліка— да 7 руб. 40 кап.,
за шкурку беспароднага кроліка— да 5 руб. 40 кап.
Адначасова з продажам жывых кролікаў ПРАВОДЗІЦЦА КАНТРАКТАЦЫЯ МАЛАДНЯКА з выдачай грашовага аванса.
КУПІЦЬ ЖЫВЫХ КРОЛІКАЎ МОЖНА Ў ЛЮБЫМ РАЁННЫМ ЗАГАТОЎЧЫМ ПУНКЦЕ БЕЛЗАГОТПУШНІНЫ.

Менскай аўтарэмстанцыі (Магілеўскае шасэ, 8)
патрабуюцца:
СЛЕСАРЫ-АЎТАМАНЦЕРЫ, СЛЕСАРЫ ПА РАМОНТУ МАТОРАЎ, РАБОТНІКІ ПАЖАРНА-ВАРТАВОЙ АХОВЫ і вопытны МАЙСТАР ЭЛЕКТРАЦЭХА.
ДЫРЭКЦЫЯ.

Калектыў работнікаў Цэнтральнага дома тэхнікі выказвае глыбокае спачуванне сям'і КАЛЕЙНІКАВА з прычыны напаціўшага іх гора — смерці любімай дачкі ЭМАЧКІ.

МЕНСКАЕ АБЛАСНОЕ ЎПРАЎЛЕННЕ ДЗЯРЖСТРАХА

ДА ВЕДАМА
ПРАЎЛЕННЯЎ КАЛГАСАЎ МЕНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
Раённыя і гарадскія страхавыя інспекцыі Менскай вобласці праводзяць
дабравольнае страхаванне азімых пасеваў
Азімыя пасевы могуць быць застрахаваны ад вымярзання, выправання, вымачак, замаразкаў, паводкі, градабіцця, піўняў, бур і агню на корані.
Страхаванне азімых пасеваў АД ВЫМАЧКІ, ВЫПРАВАННЯ, ВЫМЯРЗАННЯ І ПАВОДКІ ПРЫМАЕЦЦА ТОЛЬКІ ДА ЎХОДУ ПАСЕВАЎ ПАД СНЕГ або да моманту спынення вегетацыйнага перыяда, з абавязковым аглядам іх аграномам. Пасля ўказанага тэрміна азімыя пасевы будуць прымацца на страхаванне толькі ад градабіцця, піўняў, бур і агню на корані.
АДКАЗНАСЦЬ ДЗЯРЖСТРАХА ПАЧЫНАЕЦЦА З МОМАНТУ ЎСХОДУ ПАСЕВАЎ І ПРАДАЎЖАЕЦЦА ДА ЎБОРКІ ЎРАДЖАЮ.
Азімыя пасевы могуць быць застрахаваны да поўнай каштоўнасці планавай ураджайнасці.
Па жаданню калгасаў можна страхаваць і ЯРАВЫЯ ПАСЕВЫ 1939 года.
Падрабязныя даведкі можна атрымаць у райстрахінспекцыях і агентаў па дабравольнаму страхаванню.
ПРАЎЛЕННІ КАЛГАСАЎ, СТРАХУЙЦЕ Ў ДАБРАВОЛЬНЫМ ПАРАДКУ ПАСЕВЫ.
МЕНСКАЕ АБЛАСНОЕ ЎПРАЎЛЕННЕ ДЗЯРЖСТРАХА.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАВЕЦТВА: Менск, Совецкая, 49. ТЭЛЕФОНЫ РЭДАКЦЫІ: рэдактара — 21-352; намесніка рэдактара — 25-188; сакратарыята — 20-830; АДДЗЕЛАЎ: партыйнага — 21-353; совецкага будаўніцтва і гандлю—22-412; прамысловага — 21-356; сельскагаспадарчага — 21-846; літаратуры, мастацтва, навукі і асветы — 23-955; мясцовай і замежнай інфармацыі 25-189, аддзел пісем — 20-844, 21-399, 21-885; ілюстрацыйнага і стыльрэдактуры—21-556; заг. выдавецтва—21-358; аб'яў — 25-385.

Уп. Галоўлітбела № К—5637. Менск, друкарня «Звязды», Совецкая, 49. К., М., Б.